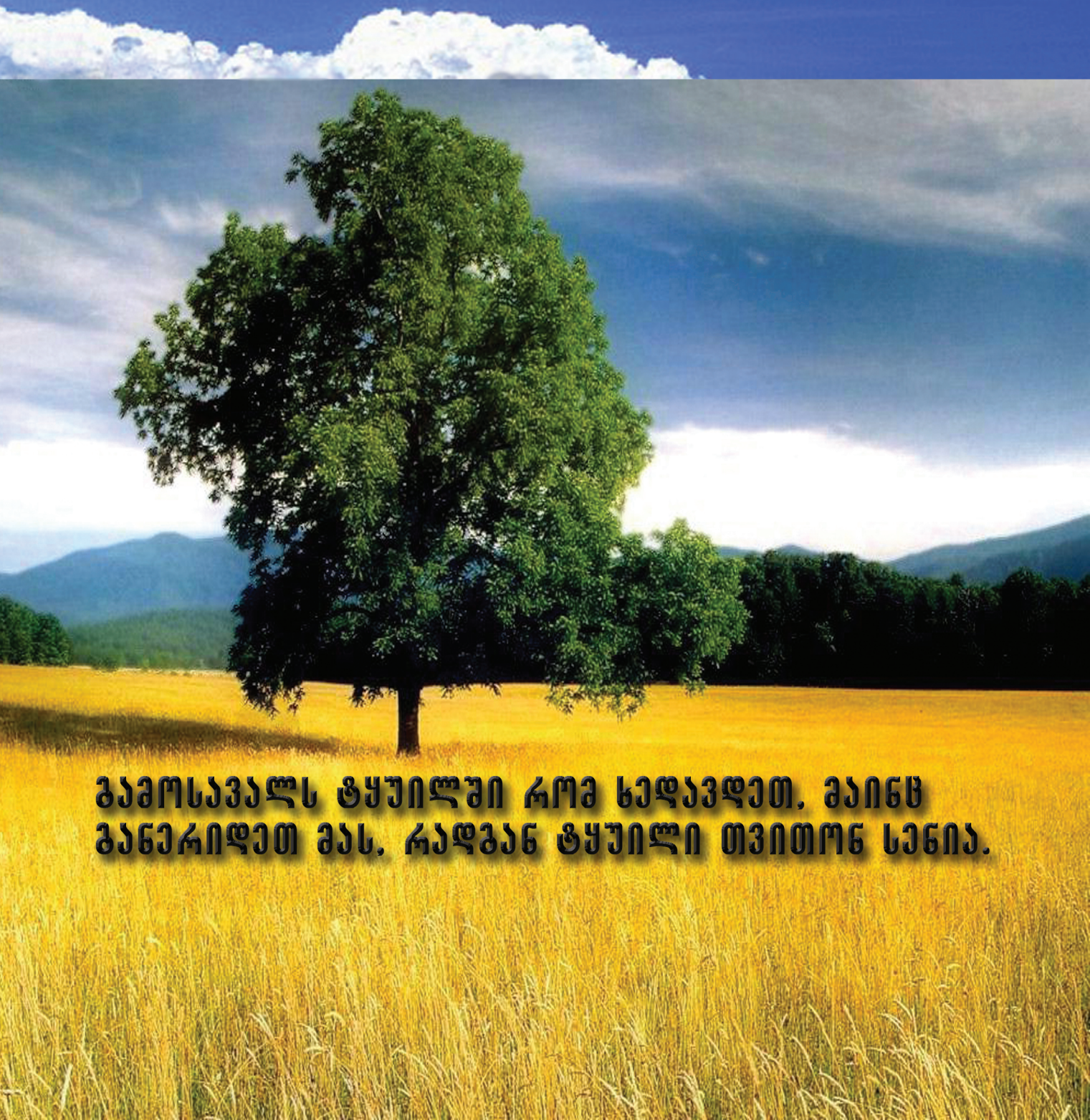

№7 ივლისი-აგვისტო

საღიშეთვე

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი

**გამოსავალს ტყუილში რომ სეძავდეთ, მაინც
განეჩიდეთ მას, რადგან ტყუილი თვითონ სენია.**

საქმეფე

კითხვები რამაზნის თვის მარხვის შესახებ გულნაზი ჯახაძე	2
ჩემი გზა ისლამში ამირან ჰაპიძე	10
ქურანის ზემოქმედება გიორგი ბოლქვაძე	14
ღარიბების სარბიელნი მიხეილ გულაძე	16
ქორწინება და ოჯახი ბადრი შანთაძე	23
საზამთრო ღიღი სიხარული გურამ ხოზრავანიძე	31
რამაზანი-ღმესასწაული ერთი თვის ხანგრძლივობით მინდია გურგენიძე	35
მსოფლიოს გამოჩენილი ადამიანების გამონათქვამები ისლამის რელიგიისა და უშუალოდ მუჰამედის შესახებ ნადია ჩოგაძე	38

ISSN 1987-6106

UDC (უაკ) 2-472 ა-984

პასუხისმგებელი რედაქტორი:
ბადრი შანთაძე
რედაქტორი:
მიხეილ გულაძე
კორექტორი:
როინე ჯოჩაიძე
დიზაინი:
გურამ ხოზრავანიძე

დამკვეთი: მუსლიმანთა სასულიერო-
საგუფთო ფონდი „ბარაქა“

მისამართი: ქ. ბათუმი, ქუთაისის ქუჩა №33

ტელ. ფაქსი: (822) 7 69 04

ელ. ფოსტა: geobaraka@yahoo.com

დაიბეჭდა: შპს „თბილისის სტამბაში“

მისამართი: ალმასიანის 14№

ტელ. & ფაქსი: 33-63-36

ელ. ფოსტა: tbiliselebi2001@yahoo.com

კითხვები რამაზნის თვის მარხვის შესახებ

როგორია რამაზნის თვის თავისებურებანი?

მუსლიმანებისთვის რამაზნის წმინდა თვე წლის ყველაზე ძვირფასი თვეა. ყურანში ნათქვამია: „რამაზანი – ეს ის თვეა, როდესაც გარდმოგზავნილი იქნა ყურანი ხალხთა დარიგებისა (სწორ გზაზე) და ჭეშმარიტება-სიცრუის განსხვავებისათვის“ (სურა „ალ-ბაყარა“, 2/185).

შუამავლის (საღვთისმშობლის) აღმშენებლის (საღვთისმშობლის) თანახმად, რამაზნის თვის დადგომისთანავე სამოთხის კარები იხსნება, ხოლო ჯოჯოხეთის - იკეტება, გათოკავენ შაითნებს (ეშმაკებს), რომ მათ ზიანი არ მიაყენონ მუსლიმანებს, არ ააცდინონ ისინი ჭეშმარიტ გზას.

მუსლიმანებისთვის უზენაესი ალ-ლაჰის განსაკუთრებული საჩუქარი და ჯილდო რამაზნის თვის მარხვაა. ამ თვის მარხვა ისლამის ბურჯი და უზენაესი ალლაჰის მიერ მუსლიმანებისადმი დაწესებული მოვალეობაა.

როგორ შეიძლება უფრო დიდი სარგებლობით გაატარო რამაზნის თვე?

რამაზნის თვის დადგომისთანავე აუცილებელია მოინანიო ადრე ჩადენილი ცოდვები და სთხოვო პატიება უზენაეს ალლაჰს, ეცადე აკეთო რაც შეიძლება მეტი კარგი საქმე (შეასრულე ყველა ნამაზი ჯამაათთან ერთად მეჩეთში, ეცადე გაახარო მშობლები, ახლობლები და ყველა გარშემომყოფი, აპატიე სხვებს, არ გააცდინო თერავიჰ ნამაზი, ანაზღაურე გაცდენილი ნამაზები. ხოლო მათ, ვისაც არ აქვთ ნამაზის ვალი, უნდა შეასრულონ სუნნეთი, ნაფილე ნამაზები, წაიკითხონ ყურანი,

სელავათი, შეასრულონ სხვადასხვანაირი ლოცვები, შეისწავლონ ისლამის მეცნიერება და მოინახულონ სამეჯლისოები, სადაც ყველანაირი ისლამის შესახებ, გასცენ მოწყალები, თავი შეიკავონ ყოველივე აკრძალულის თუ არასასურველისგან, რადგანაც ჯილდო კეთილი ქმედებებისათვის, სასჯელი აკრძალულის დარღვევისათვის და ბოროტი ქმედებებისათვის სულ უფრო იზრდება. ყველა წესის დაცვით მარხვის შესრულება ასუფთავენს მუსლიმანს ფიზიკურად და (ორგანიზმში საზიანო ნარჩენებისგან), სულიერად (სიზარმაცისა და უზრუნველობისგან). მარხვა ეხმარება მაძღარს გაიგოს მშვიდობის მდგომარეობა, შეაფასოს უზენა-

აესი ალლაჰის მოწყალება, რომლითაც ის აჯილდოებს თავის მონა-მსახურებს. ჰადის - „ყუდსში“ გადმოცემულია: „მარხვა სრულდება ჩემი ხათრისათვის, – ამბობს უზენაესი, – და მე (თვითონ) დავაჯილდოებ მისთვის ...“ (ბუჰარი, საუმი, 9; მუსლიმი, სიაში, 163).

როგორ ფორმულირდება და სრულდება მარხვის განზრახვა?

მარხვის დაწყებისას აუცილებელია გაგანდეს აზრობრივი განზრახვა (ნიეთი) მის შესასრულებლად ღმერთის ხათრისთვის. ამავე დროს, სუნნეთია განზრახვის სიტყვით წარმოთქმა. აი, განზრახვის სამაგალითო ფორმა: „მე განზრახული მაქვს უზენაესი ალლაჰის ხათრისთვის ხვალ შევასრულო ამა წლის რამაზნის თვის აუცილებელი (ფარდი) მარხვა,“ ანუ განზრახვაში ნახსენებია, რომ მარხვა არის აუცილებელი და მხედველობაში მიიღება განსაზღვრული დღე, თვე და წელი. იმამ აბუ ჰანიფას მაჰჰაბის მიხედვით, განზრახვა შეიძლება წარმოთქვა შუადღემდე, თუ განთიადის დასაწყისიდან არ მომხდარა ისეთი რამ, რაც მოშლის მარხვას. ამიტომ მათ, ვისაც დაავიწყდათ მისი წარმოთქმა მზის ამოსვლის პერიოდიდან განთიადის დასაწყისამდე, დღის პირველ ნახევარშიც შეუძლიათ მისი წარმოთქმა, მხოლოდ, სიტყვა „ხვალის“ მაგივრად აუცილებლად უნდა წარმოთქვან „დღეს.“ იმამ შაფის მაჰჰაბის მიხედვით, განზრახვა აუცილებელია წარმოითქვას ყოველდღე, აგრეთვე, შეიძლება წარმოთქვა მზის ამოსვლის შემდეგ ნებისმიერ დროს, წინააღმდეგ და განთიადის დაწყებამდე.

ნებადართულია თუ არა რამაზნის თვის მარხვის გადატანა სხვა დროისათვის?

საპატიო მიზეზის გარეშე რამაზნის თვის მარხვის შეუსრულებლობა ითვლება ცოდვად, რომელსაც მოსდევს სასჯელი. ისლამი ყველას აკისრებს შესაძლებლობის მიხედვით გონიერ ვალდებულებებს. ამიტომ, რელიგიური მოვალეობების შეს-

რულებასთან დაკავშირებული სიძნელეების გამო, ისლამმა დააწესა რიგი შემსუბუქებანი. რელიგიური მოვალეობების შესრულებისას ხელისშემშლელი პირობების არსებობის შემთხვევაში (სიბერე, ავადმყოფობა, იძულება, თუ კი მას ემუქრებიან სიკვდილით და სხეულის დაზიანებით, თხოვენ, რომ მან შეწყვიტოს მარხვა), მას შეუძლია დარღვევა. მოგვიანებით კი მან უნდა აანაზღაუროს მარხვის გაცდენილი დღეები; განსაკუთრებული მდგომარეობა აქვთ ქალებს: ციკლისა და მშობიარობის შემდგომ გასუფთავებისას მარხვას არ ასრულებენ, ხოლო ამ მდგომარეობის დასრულების შემდეგ მარხვის გაცდენილი დღეების სანაცვლოდ ასრულებენ ყაზას (ანაზღაურებენ მარხვის გაცდენილ დღეებს). (ორსული ან მეძუძური ქალები, რომლებიც ფიქრობენ, რომ საჭმელ-სასმელისგან თავის შეკავება ზიანს მიაყენებს საკუთარ და ბავშვის ჯანმრთელობას, უფლება აქვთ არ შეასრულონ ან შეწყვიტონ დაწყებული მარხვა. ორსულობის ან ძუძუთი კვების დამთავრების შემდეგ, იგი ვალდებულია აანაზღაუროს მარხვის გაცდენილი დღეები); მათ, ვინც რამაზნის თვეში გაემგზავრნენ შორეულ მოგზაურობაში (სახლიდან მინიმუმ 90 კმ-ზე) უფლება აქვთ არ იმარხულონ. თუ მოგზაურს მარხვის შესრულებისათვის არა აქვს გარკვეული სიძნელეები და იმარხულებს, უკეთესი იქნება.

როგორი იქნება მათი მდგომარეობა, ვინც რამაზნის თვეში უმიზეზოდ არ შეასრულებს მარხვას?

ის, ვინც რამაზნის თვეში უმიზეზოდ არ ასრულებდა მარხვას, ცოდვილად ითვლება და პასუხისმგებელი იქნება ამ ცოდვისათვის ალლაჰის წინაშე. ამიტომ ალლაჰის ბრძანების შემსრულებელმა მარხვის შესახებ აუცილებლად უნდა მოინანიოს, ის უნდა შეევედროს ღმერთს პატიებას და დროის დაუკარგავად შეასრულოს

მარხვა-ყაზა (მარხვის დავალიანება), თუ საჭირო გახდა ქეფარეთიც კი.

ყაზა (მარხვის დავალიანება); შემთხვევით, ან რაიმე საპატიო მიზეზით გაცდენილი მარხვისათვის, მოითხოვება ვალის ანაზღაურება, მარხვის ერთი გაცდენილი დღისათვის - ერთი დღე მარხვის გამეორება.

ქეფარეთი (საზღაური); თუ მარხული ადამიანი შეგნებულად, ყოველგვარი საპატიო მიზეზის გარეშე ასრულებს შემდეგ მოქმედებებს: ჭამს, სვამს ან ღებულობს წამლებს (აბებს ან სითხეს), ამყარებს სქესობრივ კავშირს, ეწევა, მაშინ მან აუცილებლად უნდა აანაზღაუროს ყოველი გაცდენილი მარხვის დღე გამეორებითი მარხვის ერთი დღით და ამასთანავე დამატებით მოეთხოვება უწყვეტი 60 – დღიანი მარხვა. თუ რაიმე მიზეზით ქეფარეთი შეწყვეტილი იქნება, მაშინ აუცილებელია უწყვეტი 60 – დღიანი მარხვის დაწყება თავიდან.

რადგანაც ქეფარეთის მკაცრ პირობად ითვლება მისი უწყვეტილობა, მისი მარხვისათვის დროის არჩევისას აუცილებელია ყურადღება მიაქციო შემდეგ გარემოებებს:

- შესრულება არ უნდა შეეხოს სადღესასწაულო დღეებს, რომლის დროსაც მარხვის შესრულება არის ჰარამი, რადგანაც ის შლის მას.

- შორეულ მოგზაურობაში მყოფმა აუცილებლად უნდა გააგრძელოს ქეფარეთის შესრულება, რათა გაუფრთხილდეს მის უწყვეტილობას.

- მარხვისას ქეფარეთის შემსრულებელი ქალები წყვეტენ მას ციკლისა და მშობიარობის შემდგომ გასუფთავებისას (ნიფასი).

ამჟვეყნად ქეფარეთი ითვლება სასჯელად მარხვის შეგნებულად დარ-

ღვევისათვის.

რა უნდა გააკეთოს მუსლიმანმა, რომელმაც საპატიო მიზეზის გამო ვერ შეძლო რამაზნის თვეში მარხვა?

ამ შეკითხვის პასუხისათვის მივმართოთ ყურანს. მის ერთ-ერთ აიათში ნათქვამია: „... მათ, ვისაც არ შეუძლიათ მარხვა, (მოხუცებულობისა და განუკურნებელი ავადმყოფობის გამო), გაცდენილი დღეების ასანაზღაურებლად უნდა აჭამონ ღარიბებს...“ (სურა „ალ-ბაყარა“, 2/184). ამ აიათში საუბარია ფიდიას შესახებ. ფიდია – ეს არის გადასახადი აუცილებელი მარხვის შეუსრულებლობის შემთხვევაში. ის, ვინც მოხუცებულობის ან ავადმყოფობის გამო ვერ ასრულებს მარხვას, მისი ყოველი ერთი გაცდენილი დღისთვის უნდა გამოკვებოს ერთი მდაბიო. ფიდია შეიძლება გავცეთ ფულით, პროდუქტებითა და ნივთებით. ფიდიას ზომა ემყარება მოცემული ადგილმდებარეობის სამომხმარებლო კალათის საშუალო თანხას. ის შეიძლება ტოლი იყოს 1 კგ. (კვების უფრო მოთხოვნილებადი პროდუქტის) ექვივალენტისა. მას, ვისაც არა აქვს მატერიალური შესაძლებლობა ერთი თვის განმავლობაში გამოკვებოს ღარიბი, დაე, მოინანიოს და თხოვოს პატიება დიდ ღმერთს, რადგანაც ალლაჰი არასდროს არ ითხოვს შესაძლებელზე მეტს.

ავადმყოფს, რომელსაც არა აქვს გამოჯანმრთელების იმედი, ეკისრება ფიდიის გაცემა.

ზოგიერთი მეცნიერები თვლიან, რომ რამაზნის მარხვის ყაზა (ვალი), რომელიც არ იქნება შესრულებული მომდევნო რამაზნამდე, სასურველია შეასრულო ფიდიის გაცემასთან ერთად.

თუ ავადმყოფები გამოჯანმრთელდებიან ან მოხუც ხალხს ექნება ძალა მარხვის შესრულებისათვის, მაშინ მათთვის აუცილებელი გახდება გამოტოვებული

დღეების ანაზღაურება როგორც ყაზა, ხოლო ადრე გაცემული ფიდია ჩაითვლება მოწყალებად (სადაყა).

შეიძლება თუ არა საჭურის შეუსრულებლობა?

განთიადის წინ მარხვის დაწყებამდე დროს ეწოდება საჭურის (ჭამის) დრო. საჭური – „მუსთეჰაბი“ (მისასალმებელი) ღვთისმსახურებაა. შუამავალი (საღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) გვირჩევდა: „ჭამეთ განთიადამდე, რადგანაც მასში არის წყალობა (ე. ი. ალლაჰის დალოცვილი ბარაქა),“ შემდეგ ვამატებთ: „თუგინდ თქვენ სულ არაფერი გქონდეთ საჭამადი, მაინც შეასრულეთ საჭური ერთი ყლუპი წყლით ან ფინიკით. განთიადამდე მიღებული საჭმელი (ხურმა) მარხულს ძალას მისცემს, რათა არ გაუჭირდეს და იმარხულოს მომავალი დღე. ცნობილია შუამავლის (საღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ)

რეკომენდაციები საჭურის შესრულებისას, უშუალოდ, მარხვის დაწყების წინ. მასში არის განსაკუთრებული სიბრძნე და ალლაჰის წყალობისადმი მადლიერების გამოვლინება, რადგანაც ზოგიერთ ადამიანს შეუძლია განიცადოს სიძნელე მარხვის დროს ხანგრძლივი შიმშილის გამო. ამიტომ საჭურის გადადებას მარხვის დაწყების უკანასკნელ წუთამდე რაღაც ზომით მაინც შეუძლია შეამციროს თვით შიმშილის პერიოდი, რომელიც უნდა გაგრძელდეს საღამომდე. საჭურისთვის ადგომა ასევე დაეხმარება ადამიანს არ გააცდინოს დილის ნამაზი. შუამავალი (საღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ) ამბობდა: „ჩემი საზოგადოება იქნება სწორ გზაზე მანამ, სანამ იქარებენ იფთორისთვის და დააგვიანებენ საჭურზე“ (აბუ დაუდ, საჰმი, 21).

როგორ განესაზღვროთ იმსაჰის დადგომის დრო?

იმსაჰი – ეს ის დროა, როდესაც ჰორიზონტზე ჩნდება განთიადი წვრილი ძაფის სახით, რომლითაც ზეციური ძალა გვამცნობს დილის ღოცვის დროის დადგომას. მთელი რამაზნის განმავლობაში იმსაჰის დადგომა ითვლება მარხვის დაწყების დროდ. ამ მომენტიდან მათ, ვინც განიზრახა მარხვის დაწყება, საჭმლის მიღება ეთვლებათ ჰარამად. თუ მარხულს ეჭვი ეპარება იმაში, რომ დადგა თუ არა იმსაჰის დრო, ამ შემთხვევაში მან უარი უნდა თქვას საჭურზე. ხოლო, ვინც მიირთმევს საჭმელს მარხვისათვის და მოგვიანებით გაიგებს, რომ იმსაჰის შემდეგ უჭამია, მაშინ ის დაასრულებს ამ დღის

მარხვას ბოლომდე, შემდეგ კი უნდა შეასრულოს ყაზა (დავალიანება) მარხვის ამ დღისათვის.

როგორ შევასრულოთ უკეთესად იფთარი (პირის ხსნა)?

იფთარი – ეს საჭმლის მიღებაა მზის ჩასვლის შემდეგ. ყურანში ნათქვამია: „ჭამეთ და სვით მანამ, სანამ არ შეიძლება განასხვავოთ თეთრი ძაფი შავისგან, განთიადამდე; შემდეგ კვლავ იმარხულეთ დაღამებამდე...“ (სურა „ალ-ბაკარა“, 2/187).

მუჰამმედ შუამავალი (საღვთისმეტყველად ალექსი ვე სელლემ) ამბობდა: თუ რომელიმე თქვენგანი ემზადება იფთარისთვის, მაშინ პირი გაიხსენით ფინიკით (ხურმა), რადგანაც მასში არის წყალობა (ბერეჟეითი), მაგრამ თუ ვერ ნახავთ ფინიკს, მაშინ – წყლით, იმიტომ რომ ის არის სუფთა.“ ჰადისებში ყურადღება მიქცეულია იმაზე, რომ თუ მარხული არ არის დარწმუნებული იმაში, რომ მზე უკვე ჩავიდა, ის ვალდებულია შეაჩეროს იფთარობა, ხოლო მზის ჩასვლისთანავე შეასრულოს პირის ხსნა. ერთ-ერთი საუკეთესო ქცევაა, ვისაც აქვს შესაძლებლობა, მოამზადოს იფთარი და გაუმასპინძლდეს სხვა მარხულებს. მუჰამმედ შუამავალი (საღვთისმეტყველად ალექსი ვე სელლემ) ამბობდა: „მარხული მუსლიმანისთვის არსებობს ორი სიხარული: ერთი – იფთარის შესრულების დროს, მეორე – როდესაც ის წარსდგება ალლაჰის წინაშე“ (ათ-თარიბი, ვათ-თარიბი, ტ II, გვ. 85). შუამავალი (საღვთისმეტყველად ალექსი ვე სელლემ) აგრეთვე მიუთითებდა იმაზე, რომ იფთარის დროს, შესრულებული ღოცვები იქნება მიღებული უზენაესი ალლაჰის მიერ (აბუ დაუდ, საუმ, 22; იბნ მაჯა, სიამი, 48).

ახსენით, გეთაყვა, ვედრების მნიშვნელობა, რომელსაც მუსლიმანები კითხულობენ იფთარის დროს?

პირის გახსნის წინ მუსლიმანები არაბულ ენაზე წარმოთქვამენ ვედრებას, რომელიც არის მიმართვა ალლაჰისადმი და აქვს შემდეგი თარგმანი:

ო, ალლაჰ! შენი ხატორისთვის ვმარხულობდი, შენი ნაბოძებით პირს ვიხსნი და ერთადერთის - შენი იმედი მაქვს. მიიღე

ჩემი მარხვა და მაპატიე. ჭეშმარიტად, შენ ხომ ყოვლისგამგონი და ყოვლისმცოდნე ხარ!

ცნობილია თუ არა ზუსტი რიცხვი, რამაზნის თვის რომელ ღამეს იქნება ბედისწერა?

შუამავალი (საღვთისმეტყველად ალექსი ვე სელლემ) ამბობდა, რომ „ყადირი ღამე“ შეიძლება დაემთხვეს რამაზნის თვის ნებისმიერ ღამეს. არაა ერთმნიშვნელოვანი მითითება რომელიმე კონკრეტულ თარიღზე. მისი ცოდნა უზენაესმა ალლაჰმა

მა დატოვა საიდუმლოდ როგორც სიკეთე მუსლიმანთათვის. ვინაიდან, ის მუსლიმანი,ვისაც სურს ეს ღამე გაატაროს უზენაესი ალლაჰის მსახურებაში, გაიყვანს რამაზნის მთლიან თვეს ღვთისმსახურებაში და განსაკუთრებულ გულმოდგინებას გამოავლენს, სახელდობრ, რამაზნის უკანასკნელი ათი დღისადმი.

როგორ სრულდება თერავიჰ ნამაზი?

თერავიჰ – სუნნეთი ნამაზია,რომელიც სრულდება ღამის ღოცვის შემდეგ მთელი რამაზნის თვის განმავლობაში. მის შესრულებას იწყებენ მარხვის პირველი დღის წინა ღამით და ამთავრებენ მარხვის ბოლო დღის წინაღამეს. ეს ღოცვა როგორც მამაკაცების ისე ქალებისთვის ითვლება სუნნეთად. ალლაჰის შეამავალი (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) ასრულებდა ჯამაათით მხოლოდ რვა მუხლს. ღვთისმოსავ ჰალიფა ომარის გამოჩენის შემდეგ ტრადიციად შემოვიდა ჯამაათით თერავიჰ ნამაზის ოცი მუხლის ღოცვა. გამომდინარე აქედან,პირველი რვა მუხლი არის სუნნეთი – მუექქედე, ხოლო დანარჩენი კი – მუსთაჰაბი. თერავიჰ ნამაზი სრულდება ძილისწინა ნამაზისა და ვითრი ნამაზს შორის. ოცმუხლიან თერავიჰ ნამაზის ყოველი ოთხი მუხლი ღოცვის შემდეგ კეთდება შესვენება,რომლის დროსაც სასურველია საღავათისა და სხვადასხვა ვედრების წარმოთქმა. უზენაესი ალლაჰისადმი ერთ-ერთი ქებადიდება შეიძლება შესრულდეს შემდეგი ტრანსკრიპციით: „სუბჰანე ზილ-მულქი ველ-მაღლიაქუთ სუბჰანე ზილ-იზზეთი ველ-აზამეთი ველ-ყუდრეთი ველ-ქუბრიი ველ-ჯებარ. სუბჰანელ-მაღლიქილ ჰაიულ-ლლეზიი ალაა-ამუუთ. სუბუჰუნ ყუდუსუნ რაბულ-მელაიქეთი ვერ-რუჰ“ (3-ჯერ). ყოველი ორი მუხლის დასაწყისში აუცილებელია ვედრება „სუბჰანექეს“ ჩაკითხვა და „ელუზუბილლაჰის“ წარმოთქმა, ხოლო ყოველი ჯდომისას კი

– ვედრება „ეთთჰიათი“ და „სალლი-ბარიქი.“ უკეთესი იქნება,თუ თერავიჰ ნამაზი შესრულდება ორი - ორ მუხლად. იმაში ღოცვას ასრულებს ყურანის აიათების წაკითხვით.

აუცილებელია თუ არა მუსლიმანმა შეასრულოს ითიყაფი?

ყურანი ითიყაფის არსებობის შესახებ გვამცნობს ჯერ კიდევ შეამავალ იბრაჰიმის დროს.

ღვთისმოსავი მუჰამმედ შეამავალი რამაზნის თვის უკანასკნელ დღეებს ატარებდა ითიყაფში. ამის შემდეგ განმარტობა რამაზნის თვის ბოლო ათ დღეში იქცა სუნნეთად.

ითიყაფი – ეს ღვთისმსახურებაა, რომელიც შეიცავს უდიდეს სულიერ პოტენციალს, როდესაც მორწმუნე აზრითა და სხეულით დაცილებულია მიწიერი სურვილებისა და ზრუნვისაგან, მთლიანად ჩაფლულია ღოცვის მდგომარეობაში, განმარტებულია და მობილიზებულია უზენაესი ალლაჰის თაყვანისცემის განზრახვით. ითიყაფში მყოფმა ადამიანმა თავისი ძალებისა და შესაძლებლობების მიხედვით აუცილებლად ბევრი უნდა ილოცოს, ჩაწედეს ყურანის ცოდნასა და კითხვას, მიაღწიოს საკუთარი ცოდვების შეგნებას, დაუდღელად მოინანიოს და თხოვოს პატიება უზენაეს ალლაჰს, დრო გაატაროს ცოდნის შესაძენად, იფიქროს სამყაროზე. ასეთი განმარტებისათვის საუკეთესო ადგილია მეჩეთი (ჯამე). აღიშენების აზრით, ქალებს ეძლევათ რეკომენდაცია ითიყაფი შეასრულონ სახლში და აირჩიონ ამისათვის ერთ-ერთი ოთახი. გათხოვილი ქალისათვის ითიყაფის შესასრულებლად საჭიროა ქმრის ნებართვა. ითიყაფი რომ შეასრულო, საჭიროა შემდეგი პირობები: უნდა იყო მუსლიმანი, გონებრივად ჯანმრთელი, გააკეთო განზრახვა. ითიყაფი – ვაჯიბისთვის აგრეთვე

აუცილებელი პირობაა ღუსლი (იმყოფე-
ბოდე სრული განბანვის მდგომარეობაში).
ითიყავი მუსლიმანებისათვის აუცილე-
ბელი ვალდებულება (ფარდი) არ არის.

იმამ აბუ ხანიფას აზრით არსებობს
ითიყავის სამი სახე:

– ითიყავი ვაჯიბი; როდესაც ადამიანი
აძლევს ალლაჰს პირობას, რომ განმარ-
ტობაში გაატაროს გარკვეულ დღეთა
რაოდენობა და თავი მთლიანად მიუძ-
ღვნის ღოცვას, თუკი ალლაჰი შეასრუ-
ლებს მის რომელიმე სურვილს.

– ითიყავი სუნნეთი; ესაა განმარტო-
ბა რამაზნის თვის ბოლო ათი დღის გან-
მავლობაში.

– ითიყავი ნაფილე; ის ისეთი სახეა,
როცა არ არის დღეთა განსაზღვრული
რაოდენობა და დრო.

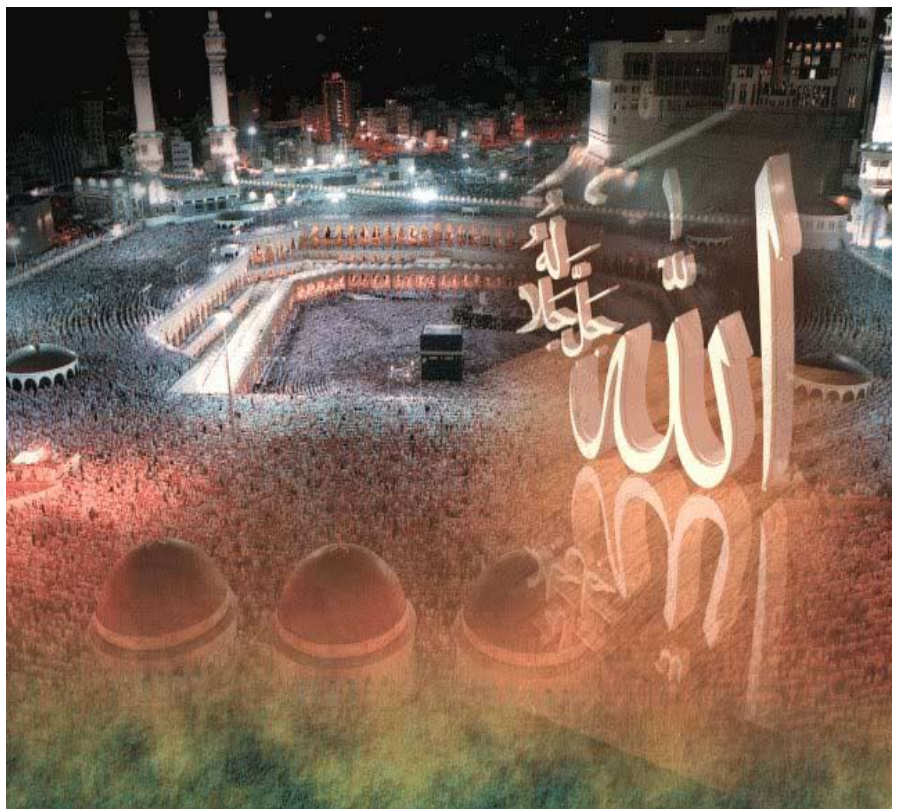
სურვილისამებრ მუსლიმანს უფლება
აქვს შეასრულოს ნებისმიერ დროს ითი-
ყავის ზემოთ ჩამოთვლილი სახეები.

**სავალდებულოა თუ
არა ფითრის გაცემა?
ახსენით ამ სახის მოწყ-
ალების არსი.**

ფითრა – ეს მოწყალე-
ბაა (სადაყა), რომელიც
რამაზნის თვის დღესას-
წაულისას გაეცემა ხალხ-
ის გარკვეულ კატეგორიას,
როგორც უზენაესი ალ-
ლაჰისადმი მადლიერების
გამოხატულება რამაზნის
დღეებში მიღებული სიკე-
თეებისა და ჯილდოები-
სათვის. ფითრა შეიძლება
მიეცეს იმ ხალხს, რომ-
ლებიც მოხსენიებულია
ზექათის აიათში: „მოწყ-
ალება განკუთვნილია მს-
ოლოდ ღარიბების, დატ-

აკების, მათთვის, ვინც დასაქმებულია
(მისივე აღება გაცემით), ვის გულსაც
სურს ისლამის მიპყრობა, მონების გამოს-
ყიდვისათვის (განთავისუფლებისათვის),
ალლაჰის გზაზე მდგარ მგზავრებისათ-
ვის. ასეთია ალლაჰის მითითება, ჭეშმარი-
ტად, ალლაჰი მცოდნე და ბრძენია“ (სურა
ათ-თევბე, 9/60).

შუამავლის (საღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე
სელლეჰ) ჰადისებში ნათქვამია, რომ მარხ-
ულის მიერ გაცემული ფითრა ასუფთავებს
მას ნაკლოვანებებისაგან. ის დაწესებუ-
ლია გაჭირვებულების დასახმარებლად.
ყოველი მუსლიმანი ამ დღეს თავს უნდა
გრძნობდეს სადღესასწაულო განწყობით.
ვინაიდან ფითრის რაოდენობა მცირეა,
ყოველ მუსლიმანს თავისუფლად შეუ-
ძლია თავისი მოვალეობების შესრულე-
ბა. ჰანიფა მაზჰაბის მიხედვით ფითრა
შეფასებულია როგორც ვაჯიბი, ხოლო
დანარჩენი მაზჰაბები კი – მას ფარდად
თვლიან. ყოველი ზრდასრული მუსლი-
მანი ვალდებულია გადაიხადოს ფითრა:

სრულწლოვანების ასაკს მიღწეული მუსლიმანი მამაკაცი; გაუთხოვარი მუსლიმანი ქალი (ჰანიფა მაზჰაბის მიხედვით, გათხოვილი ქალებიც ვალდებული არიან გადაიხადონ ფითრა, მაგრამ სხვა სამი მაზჰაბის აზრით მათ მაგივრად ფითრა უნდა გადაიხადონ ქმრებმა). თუ ბავშვს აქვს თავისი ქონება, მაშინ ფითრის გადახდა დაეკისრება მის მეურვეს. ფითრის გადახდა ხდება რამაზნის უკანასკნელ დღეს მზის ჩასვლის შემდეგ, ან კიდევ რამაზნის დღესასწაულის პირველ დღეს მზის ამოსვლისთანავე. გაცე ფითრა დღესასწაულის პირველ დღეს დილასა და სადღესასწაულო ღოცვას შორის სუნნეთია. მაგრამ მეცნიერები თვლიან, რომ მისი გადახდა შეიძლება რამდენიმე დღით ადრე.

ჰანიფა მაზჰაბის შეხედულებით ზეჰათის გაცემას აკისრია ფითრის გადახდის ვალდებულება (ვაჯიბი). სხვა მაზჰაბების აზრით კი ის, ვისაც შეუძლია ჰქონდეს შინა მეურნეობა და აკმაყოფილებდეს ოჯახის ძირითად მოთხოვნილებას, უნდა გადაიხადოს ფითრა. სუნნეთად ითვლება ფითრის გაცემა კვების პროდუქტებით, მაგრამ გათვალისწინებულია დღევანდელი სხვადასხვა გასაჭირი. უფრო მისაღები ფორმა იქნება ნაღდი ფულით გადახდა. გაცემული ფითრის რაოდენობა შეიცავს კვების ძირითადი პროდუქტების ნაკრებს და შეადგენს სამ კილოგრამს, ან ტოლია მისი ფულადი ექვივალენტისა. ფითრის გადახდა შესაძლებელია პროდუქტის სახით, რომელიც აკმაყოფილებს რომელიმე ღარიბის ერთდღიან მოთხოვნილებას. ფითრა შეიძლება გაცე დიდი რაოდენობითაც, მაგრამ მისი შემცირება მიუღებელია. ფითრის აღების უფლება არა აქვს მას; ვისაც შესწევს უნარი მისი გადახდისა, ვინც არ არის მუსლიმანი და იმ ახლო ნათესავებს, რომლებიც შარიათის (მუსლიმანური კანონები) წესებით

არ ღებულობენ ზეჰათს. ფითრა შეიძლება მთლიანი თანხით გაცეთ ერთ ადამიანს, ან არსებული თანხა გაყოთ რამდენიმე ადამიანს შორის.

შეგვახსენეთ, მარხვის დამრღვევი და არადამრღვევი ვალდებულებები და სხვა არასასურველი ქმედებები.

მარხვის დამრღვევ გარემოებებს მიეკუთვნება შემდეგი: შეცდომით, უდროოდ შესრულებული იფთარი (ნამაზ ალ-მაღრიბის დადგომამდე), საჭმლის მიღება საჭურის (განთიადის შემდეგ) დროის დამთავრების შემდეგ, წამლის ჩაწვეთება ცხვირსა და ყურში, ცხვირის გამოვლება, მძინარისათვის ყელში ვიღაც გარეშე პირის მიერ წყლის ჩასხმა, ხელოვნურად გამოწვეული ღებინება, დაგროვილი ნერწყვისა და საჭმლად უფარვის საგნების (ქაღალდი, ბამბა, მიწა). გადაყლაპვა.

მარხვის არადამრღვევი გარემოებებია: დავიწყებით ჭამა-სმა (თუ ადამიანი მას შემდეგ, როგორც კი გაიხსენებს, რომ მარხულია და პირს გამოივლებს საჭმლის ნარჩენებისგან. მისი მარხვა შეიძლება გაგრძელდეს მას შემდეგ, როგორც კი ის გაიხსენებს რომ მარხულია. თუკი მოასწრებს რაიმეს გადაყლაპვას, მისი მარხვა არ იქნება დარღვეული); ნერწყვის გადაყლაპვა, სისხლის ჩაბარება, შემთხვევით მტვრის ან კვამლის ყელში მოხვედრა, წყლის ყურში მოხვედრა და თვითნებური ღებინება. არასასურველია მარხვის დროს რაიმეს დაგემოვნება, პირში დაგროვილი ნერწყვის გადაყლაპვა, ხშირად სისხლის ჩაბარება, იმიტომ რომ ეს ასუსტებს ადამიანს, არაქათის გამოცდამდე მუშაობა. არ იკრძალება: სუნამოს დაყენება ან სარგებლობა, მისვაქით ან კბილების ჯაგრისით კბილის გასუფთავება, პირისა და ცხვირის გამოვლება, დაბანა და სხვა.

თარგმნა: გ. კახაძემ

ჩემი ზნე ისლამში

ბუდაპეშტის უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის პროფესორის აბდულქერიმ გერმანუსის სახელი მთელ მსოფლიოში ცნობილია. პირველ და მეორე მსოფლიო ომების დროს ის ცხოვრობდა ინდოეთში, გარკვეულ დროს მუშაობდა თეირანის უნივერსიტეტში, შემდეგ დაბრუნდა ქალაქ დელიში და მილიას მეჩეთში დაამოწმა მის მიერ ისლამის მიღება.

ყველაფერი დაიწყო ერთ წვიმიან დღეს. მე ვიყავი მაშინ ჯერ კიდევ მოზარდი. როგორღაც ხელში ჩამივარდა ილუსტრირებული ძველი ჟურნალი. მე მთელი დღე გავატარე ოცნებებით და ვსაზრდოობდი მისი კითხვით. შორეული ქვეყნების მცხოვრები ადამიანების სურათებმა მომაჯადოვა. ყველაფერზე მეტი შთაბეჭდილება ჩემზე მოახდინა პატარა ქალაქის გამოსახულებამ ერთსართულიანი პატარა სახლებით, ყვავილნარებითა და ბაღებით, რომლებიც არ ჰგავდა ევროპულს. ერთ-ერთი სახლის სახურავზე მშვიდად ისხდნენ ადამიანები, რომლებიც ჩაცმული იყვნენ არაჩვეულებრივ, როგორც მე მომეჩვენა, ღამაზ და მორგებულ ტანსაცმელში. ეს ადამიანები ღრმად ჩაფიქრებული უსმენდნენ ერთი მოხუცის საუბარს. ნახატს ქვეშ ჰქონდა წარწერა. მასში ნათქვამი იყო, რომ ეს პატარა არაბული ქალაქია, ხალხი კი-არაბები, რომლებიც უსმენენ მადდახას (ხალხური მთქმელი). მე მაშინ მხოლოდ 16 წლის უნგრელი, უნივერსიტეტის სტუდენტი, მორგებულად მოთავსებული სავარძელში ვათვალიერებდი ამ სურათს და ვგრძნობდი, თითქოს იმ მომენტში ვიჯექი ამ არაბებში და დაუჯერებელი სიამოვნებით ვისმენდი მადდახას ღრმა და ტკბილ საუბარს. ეს სურათი დამეხმარა გამეკეთებინა არჩევანი. ზუსტად იმ მომენ-

ტში გადავწყვიტე შევდგომოდი აღმოსავლური ენების შესწავლას და დავიწყე თურქულიდან. მისი შესწავლისას გავიგე, რომ მასში ძალიან ცოტა იყო თურქული სიტყვა, შევნიშნე, რომ თურქული პოეზია დაფუძნებულია სპარსულ, ხოლო პროზა კი-არაბულ ენაზე. იმისათვის, რომ შემესწავლა აღმოსავლეთი, მესაჭიროებოდა ორივე მათგანის შესწავლა.

უნივერსიტეტის პირველი არდადეგები მე გადავწყვიტე გამეტარებინა უნგრეთთან ყველაზე ახლო – მუსლიმანურ ქვეყანა ბოსნიაში. ამ ქვეყანაში ჩასვლისას მე დავინტერესდი მუსლიმანური რაიონებით. ამისხნეს, როგორ მიმეღწია იქამდე. დაუფონებლივ დავადექი გზას. ამ დროს მე თურქულს ძლივს სანახევროდ ვლაპარაკობდი და ძალიან ვღელავდი ფიქრებით, რომ აქ მომიწევდა ლაპარაკი ნამდვილ თურქებთან. ჩავედი თუ არა მუსლიმანურ რაიონში, მე შევედი უახლოეს კაფეში. ის სავსე იყო თურქი მუსლიმანებით. მათ ეცვათ შარვლები შემორტყმული სარტყლებით, რომლებშიც გარტობილი ჰქონდათ ბასრპირიანი ხანჯლები, მათი სახეები გამოხატავდნენ ზომიერ სერიოზულობას, სხეულის მოყვანილობით ისინი იყვნენ მსხვილი, მათში იყო რაღაც

ველურიცა და თანამედროვეც. ჩაღმა, განიერი შარვლები, ხანჯლები, მათ აძლევდა ცოტაოდენ საშიშ სახეს. მე ცოტაოდენი მოკრძალებით და შიშით შევედი კაფეში და მოვთავსდი მის ერთ-ერთ კუთხეში. რამდენიმე ხნის შემდეგ შევნიშნე, რომ ისინი ხმადაბლა ალაპარაკდნენ ერთმანეთში და თვალებით ანიშნებენ ჩემკენ. როგორც ჩანს ლაპარაკობდნენ ჩემზე. მე უნებურად გამახსენდა ნაამბობები, რომლებიც გაგონილი მქონდა უნგრეთში, თუ როგორ კლავენ მუსლიმანები ქრის-

ტიანელებს. ღიმილით ძლივს ვუპასუხე მისაღმებას. ხალხი, რომელიც მეჩვენებოდა მტრად, წამოდგა და მოვიდა ჩემთან.

მე გული მიცახცახებდა, ველოდი და ვფიქრობდი: „როდის მეცემიან?“ მაგრამ ისინი მეგობრულად განლაგდნენ ჩემს გვერდით. კიდევ ერთხელ მომესალმა რა, ერთ-ერთმა გამომიწოდა ფინჯნით ჩაი. ჩემდა გასაკვირად შევნიშნე, რომ ამ ხალხის სახეები ირეკლავდა ამოუხსნელ შუქს. შიშმა ცოტა გამიარა. მე ვცდილობდი მიმეხვედრებინა მათთვის ჩემური დამტკრეული

თურქულით. როგორც კი ბაგეებს მოწყდა თურქული სიტყვები, მათ სახეები სრულიად გამოეცვალათ. ახლა როგორც იქნა ჩვენ დავმეგობრდით. ხალხი, რომელსაც ჩემი ვარაუდით უნდა მოვეკალი, მეპატიებოდნენ თავიანთ სახლებში სტუმრად. ისინი პატივს მცემდნენ და იყვნენ გულუხვი. ისინი მე მხოლოდ სიკეთესა და სიმშვიდეს მ. აი ასე ჩაიარა ჩემმა მუსლიმანების პირველად გაცნობამ.

ტიანეებს. „ახლა ისინი წამოდგებიან თავიანთი ადგილებიდან, იშიშვლებენ ხანჯლებს და ამჩეხავენ,“ – გავიფიქრე მე და ათასჯერ ვინანე, რომ გადავწყვიტე ამ ადგილას ჩამოსვლა. მე უკვე ვპეპმავდი ჩემს გაქცევას, მაგრამ შიშისგან ვერ ვინძრეოდი ადგილიდან. რამდენიმე ხნის შემდეგ ოფიციალტმა მომიტანა ფინჯნით არომატული ყავა. მან ნიშნებით მიმახვედრა, რომ ეს იყო იმ მუსლიმანების მიერ მორთმეული, ვისიც მე ასე მეშინოდა. მივაპყარ რა მათკენ შემინებული მზერა, მე დავინახე ერთი გულწრფელად მომღიმარი ადამიანი, რომელიც თავის დაქნევით მომესალმა. შიშისგან ამოწურული

ბამ. შემდგომმა შეხვედრებმა მიჩვენა მე, რომ არამუსლიმანები იყვნენ საშიში და სახიფათო, ხოლო ჩემი წარმოდგენა სავსე იყო შიშით. ყოველი ახალი შეხვედრა მეხმარებოდა გადამელახა შინაგანი წინააღმდეგობები.

გარკვეული დროის განმავლობაში მე მოვინახულე მუსლიმანური ქვეყნები ზედიზედ. ერთხანს ვსწავლობდი სტამბულის უნივერსიტეტში, ვიმყოფებოდი ანატოლიისა და სირიის ლამაზ ადგილებში. იმ დროს მე ვიცოდი არამართო თურქული, არამედ არაბული და სპარსული ენებიც.

როცა ბუდაპეშტის უნივერსიტეტში ორგანიზებულ იქნა სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, სადაც დაიწყო მუსლიმანური ტექსტების შესწავლა, მე მოხვედრის მისთვის მეხელმძღვანელა. შემდგომ გავხდი ამ უნივერსიტეტის პროფესორი. სახელდობრ, ამ წლებში სულ უფრო მეტად დამაინტერესა ისლამმა, მე ვიმყოფებოდი წაკითხულის, განსაკუთრებით ყურანის კითხვისა და შუამავლის გამონათქვამების – ჰადისების შთაბეჭდილებების ქვეშ. საბოლოო ჯამში მე გადავწყვიტე ისევ გავმეზავრებულიყავი აღმოსავლეთში, რათა გამომეკვლია ისლამი.

დაიწყო ჩემი მოგზაურობა ინდოეთში. ჩემი სული იყო ცარიელი და მწყურვალა რაღაც ამოუცნობი. ქალაქ დელიში ჩასვლისთანავე, ღამით მე დამესიზმრა: ჩემთან მოვიდა შუამავალი მუჰამმედი. მას ეცვა უბრალო და ამასთანავე არაჩვეულებრივი ტანსაცმელი, რომელსაც ასდიოდა ვარდების სურნელი. მე დავმუნჯდი მისი ამაღლებული, ღამაზი, მიმზიდველი, ნათელი სახით და თვალებიდან ანარეკლი შუქით. მან მომმართა მე არაბულ ენაზე ძალიან სასიამოვნო მაგრამ მბრძანებლური ხმით: – რის გამო წუხხარ შენ? შენ იცი გზა, რომელიც შენს წინაა. შენ ამორჩეული გაქვს ეს გზა, მას მიჰყავხარ ჭეშმარიტებისკენ, შენ ასული ხარ გარკვეულ საფეხურზე. ნუ შეჩერდები და დაუყოვნებლივ განაგრძე ეს გზა!

ჩემი სხეული შეიპყრო კანკალმა. მე მას არაბულადვე ვუბასუხე:

– ო, შუამავალო! შენ ალლაჰის შუამავალი ხარ! მე გირწმუნე შენ! შენ უზუნაესის ყველაზე დიდებული ქმნილება ხარ. შენ დაამარცხე შენი ყველა მტერი და ყოველთვის ემხრობოდი ჭეშმარიტ და სწორ გზას, მაგრამ შემოძლია მე იმ გზაზე გაძლება, რომლისკენაც მოგვიწოდებ შენ. შენ მონა ხარ, სუსტი, უღონო!

მუჰამმედმა ყურადღებითა და სერიოზულობით შემხედა მე და დაიწყო ჭოკით

მეექვსე, მეშვიდე, მერვე და მეცხრე აიათების ციტირება სურა „ნებადან“, რომლებშიც ლაჰარაკი იყო იმაზე, რომ ყოვლის-შემძლე ალლაჰმა გადავინა ჩვენთვის დედამიწა, გაამაგრა ეს მთებით, შეგვქმნა ჩვენ წყვილებად და შექმნა ჩვენთვის ძილით დასვენება. ყურანის ყოველი სიტყვა სასიამოვნოდ აღიქმებოდა ჩემში. მე წარმოვთქვი: „ო, ჩემო ალლაჰო!“ მე მივხვდი, რომ აღარ შემეძლო დაძინება. არც იმის მიხედვით და ახსნა შემეძლო, რაც გარშემო მეხვია, არ შემეძლო მალულის ამოხსნა, თითქოს საფარს ქვეშ დამალული, ამოუცნობი საგნებისა.

„ო, შუამავალო, ო, მუჰამმედ! დამეხმარე, გამინათე გზა!“ – მე უკვე ვყვიროდი. ამავე დროს არ მინდოდა ტანჯვის მიყენება შუამავალზე. ყელიდან ამომდიოდა გაუგებარი ბგერები, მე ვბორგავდი სიზმარში ერთი კუთხიდან მეორეში. უცებ ვიგრძენი, რომ ვვარდები უფსკრულში და გამომეღვიძა. ოფლში ვცურავდი. ყურებში რაღაც მიწვიოდა, ხოლო გული მზად იყო ამომგარდნოდა.

ერთ-ერთ პარასკევს დელიში მოხდა ცნობისმოყვარე შემთხვევა. ერთი ახალგაზრდა უცხოელი ფერწასული სახით და ქერა თმებით შევიდა მეჩეთში ზოგიერთი უკვე არაახალგაზრდა მუსლიმანით. ეს ახალგაზრდა ადამიანი ვიყავი მე. მეცვა ინდური ტანსაცმელი და კისერზე მეკიდა სტამბულში ნაჩუქარი მედალიონი. მუსლიმანები აღფრთოვანებით მიყურებდნენ. მე და ჩემს თანამგზავრებს გვერგო ბედნიერება ვყოფილიყავით პირველ რიგებში, მეჩეთის მინბერთან ახლოს. რამდენიმე ხნის შემდეგ იკითხეს ეზანი, მეჩეთში შეიკრიბა 4 ათას მუსლიმანამდე. დავინახე, როგორც ყველა, თითქოს ერთიანი არმია იდგა რიგებად. დაიწყო ნამაზი. და მე ყველასთან ერთად შევეურთდი ნამაზს. ეს წამი იყო დაუვიწყარი.

ხუთბის წაკითხვის და ნამაზის დასრულების შემდეგ, ჩემმა კეთილმა მე-

გობარმა აბდულხაიმ, მომკიდა ხელი და მიმაცილა მინბერამდე. მუსლიმანთა რიგებში გავლისას, მე ვცდილობდი არავისთვის გამეკრა და შემეწუხებინა. ჩემმა პირველმა ნაბიჯებმა აიძულა თეთრჩაღმიანი თავები, რომლებიც მოგაგონებდათ თეთრ გვირილებს მინდორში, შემოებრუნებინათ ჩემკენ. მინბერთან ასლოს ისხდნენ ალიმები (სწავლულები). ისინი გამამხნეველად მიყურებდნენ, რამაც მომცა ძალა. მე ავედი მინბერზე და შემოვტრიალდი... ჩემ წინ გადაშლილიყო ხალხის უზარმაზარი ზღვა. თითოეულმა მათგანმა აიღო თავი და იყო მზად მოესმინა ჩემთვის. მე საზეიმოდ არაბულ ენაზე წარმოვთქვი:

– ო, პატივცემულო დამსწრეებო! მე ჩამოვედი თქვენთან შორეული ქვეყნიდან, რათა თქვენთან ვისწავლო ის, რისი შესწავლაც არ შემიძლია მშობლიურ მხარეებში. აქ მე მივადწიე მიზანს და ჩემი სული სავესება ბედნიერებით.

შემდეგ მე ვთქვი იმაზე, რომ კაცობრიობის ისტორიაში ისლამმა ითამაშა უზარმაზარი როლი, ასევე იმაზე, რომ უზენაესმა დააჯილდოვა შუამავალი სასწაულებრივი ნიჭით. დავიწყე მოყოლა მიზეზებზე, რამაც დაასუსტა და დაწრიტა ისლამური სახელმწიფოები, ყოფილ სიძლიერესა და დიდებაზე, რომელიც იმალება მუსლიმანებში, რომლებმაც შეწყვიტეს თავიანთ რელიგიაზე მიმდევრობა. გავახსენე იმ მუსლიმანებზე, რომლებიც ამბობენ, რომ ადამიანს არ შეუძლია დამოუკიდებლად ალლაჰის გარეშე გააკეთოს რაიმე საქმე. ამიტომ ისინი ამტკიცებენ, რომ არ არის საჭირო მუშაობა, რადგანაც ყველაფერი მოდის ალლაჰისგან და რომ ადამიანი უძლურია შეცვალოს რამე. ჩემი სიტყვების დასამტკიცებლად მე დავამატე აიათები ყურანიდან, სადაც ნათქვამია, რომ, სანამ ადამიანი არ შეცვლის იმას, რაც მას მოსდის, არაფერი არ შეცვლის თვით მას და გულმოდგინების გარეშე ვერ

მიადწევს წარმატებას, ხოლო მათ, ვინც იჩენს გულმოდგინებას, ალლაჰი დაეხმარება. გავარჩიე რა ქაღალდზე ჩამოწერილი აიათები, რომლებიც აღვივებს ადამიანში გულმოდგინებას და შრომას, გმობს ძალისხმევის და დაუხმარებლობის გრძნობას, მე დავამთავრე სიტყვა მოკლე ვედრებით, ხოლო შემდეგ ხმამაღლა და გადაწყვეტილად წარმოვთქვი შაჰადა (ისლამის დოგმატიკის ფორმულა). როცა მე დავეშვი მინბერიდან, თითქოს ქუხილად გაგორდა მეჩეთში – მუსლიმანები წარმოთქვამდნენ თექბირს: „ალლაჰუ აქბარ!“ „ალლაჰუ აქბარ!“ „ალლაჰუ აქბარ!“

მე ვიყავი ძალიან აღელვებული და უკვე ვეღარ ვამჩნევდი ჩემს გვერდით ვერავის, გონს მოვედი, როცა მივხვდი, ხელჩაკიდებული სასწრაფოდ გავყავდი მეჩეთიდან ჩემს მეგობარს.

– რატომ ჩქარობთ ასე? – შევეკითხე მე.

მან მითხრა:

– შეტრიალდი!

მე გავიხედე უკან. „ო, ჩემო ალლაჰო!“ – დავიხურულე, როცა დავინახე, ჯამაათი როგორ მოიჩქაროდა დამწეოდა მე. ისინი შემომეხვივნენ. მათგან ვიღაც ძმურად გადამეხვია, ვიღაც ცდილობდა ეკოცნა ჩემთვის ხელზე, ვიღაც მთხოვდა ღოცვას. მე მივმართე უზენაესს: „ო, ალლაჰო! ნუ განადიდებინებ ამ ხალხს ჩემს თავს – უმწეო მონა-მსახურს!“

მე ვიყავი ძალიან მორიდებული და ბედნიერი. ჩემ მიმართ იქნა გამოვლენილი ისეთი გულწრფელი სიყვარული და დაფასება, რომ ის მეყოფა ჩემს უკანასკნელ დღეებამდე... ალლაჰის, მისი შუამავლის, ხალხის სიყვარულში გავატარე დარჩენილი სიცოცხლე მუსლიმანად.

აბდულქერიმ გერმანუსი

თარგმნა: ა. პაპიძე

ყურანის ზემოქმედება

ამერიკელმა ექიმმა, მუსლიმანმა მეცნიერმა აჰმად ალ-ყადიმ ქალაქ ჰანამის (ფლორიდის შტატი) კლინიკა „აქბარში“ ჩაატარა სპეციალური კვლევა ყურანის აიათების შესწავლასა და მიზნობრივ ზემოქმედებაზე, რომლებსაც უკითხავენ ხმამაღლა სტრესულ მდგომარეობაში მყოფ, გულით დაავადებულ და სხვა ავადმყოფებს.

გამოსაკვლევად შერჩეულ იქნენ მაჰაკაცები და ქალები, რომლებსაც წარმოდგენაც არ ჰქონდათ ყურანზე და არ იცოდნენ არაბული ენა. მათ უკითხავდნენ ყურანის არაბულ ტექსტს, ხოლო შემდეგ მის

ინგლისურ თარგმანს. ყურანის აიათების ზემოქმედების შედეგები ავადმყოფებზე ფიქსირდებოდა და ჯამდებოდა ყველაზე თანამედროვე ხელსაწყოებითა და კომპიუტერებით. კვლევა ტარდებოდა მთელ წელიწადს და მისი შედეგები გამოცხადდა ჩრდილოეთ ამერიკის ისლამის სამედიცინო კონგრესზე (მისური, 1984 წლის აგვისტო). ისინი აღმოჩნდა შთამბეჭდავი. ავადმყოფთა 97%, ვინც უსმენდა ყურანს, მოეხსნა სტრესი და ეს იყო

დაფიქსირებული სპეციალური ხელსაწყოებით, რომლებიც იწერდნენ ცვლილებებს, რომლებიც ხდებოდა მსმენელთა ორგანიზმში. ნაწილობრივ, დაფიქსირებულ იქნა კანის მდგომარეობის გაუმჯობესება, გულის მუშაობა, სიცხის და ა. შ. წარმოდგენილმა მასალებმა გამოიწვია მეცნიერ-მედიკოსთა ინტერესი და ჰპოვა დიდი რეზონანსი საზოგადოებასა და მასიურ საინფორმაციო საშუალებებში.

ყურანის სასიკეთო ზემოქმედების მორიგ მტკიცებულებას მიაგნო ნიდერლანდელმა ფსიქოლოგმა პროფესორმა ვან დერ ხოვენმა. ყველაზე საკვირველი ის ფაქტორია, რომ ვან დერ ხოვენი არამუსლიმანია. ფსიქოლოგი ინტერესდება ისლამითა და წმინდა ყურანით მეცნიერული თვალსაზრისით. მან გამოცდილების გზით დაამტკიცა ყურანის კითხვისა და სიტყვა „ალლაჰის“ გამეორების სარგებელი. ნიდერლანდელი პროფესორი თავის აღმოჩენას ამტკიცებს მონაცემებით, რომლებიც მან მიიღო პაციენტების საკმაოდ დიდი ჯგუფისგან სამი წლის განმავლობაში.

ზოგიერთი მათგანი არც კი იყო მუსლიმანი. ამას გარდა, ბევრმა არაბულის სიტყვაც კი არ იცოდა. გარკვეული დროის განმავლობაში მათ ასწავლიდნენ სწორად, არაბული ფონეტიკის ნორმების შესაბამისად წარმოთქმათ სიტყვა „ალლაჰი“. და შედეგი იყო განსაცვიფრებელი, განსაკუთრებით მათი, ვინც იტანჯებოდა გულგატეხილობით, ზეწოლითა და ნერვული დაძაბულობით. გაზეთებს „ალვათანის“ და „ქატარი არ-რაის“ მოაქვთ ფსიქოლოგის სიტყვები: „მუსლიმანები, რომლებიც რეგულარულად კითხულობენ ყურანს და შეუძლიათ არაბული

ენის ბგერების სწორად წარმოთქმა, უზარმაზარი ხარისხით დაცული არიან ფსიქოლოგიური და ნერვული სენისგან მხოლოდ არაბულად სიტყვა „ღმერთის“ გამეორებით. ფსიქოლოგი ხსნის, რომ სიტყვა „ალლაჰში“ ყველა ასო თამაშობს მხსნელის როლს ხალხისთვის, ვისაც ჰქონდა სულიერი პრობლემები. სიტყვა „ალლაჰში“ პირველ ხმოვან „ალიფის“ წარმოთქმა ხმას აძლევს რესპირატორულ სისტემას სუნთქვის კონტროლისას; არაბული მანერით თანხმოვან „ლ“ წარმოთქმა ასუსტებს შესუნთქვას (ასპირაცია), ხოლო „ჰ“-ს მოჰყავს კონტაქტში ფილტვები და გული, რაც თავის მხრივ, აკონტროლებს გულისცემას.

მაგრამ ყველაზე მთავარი არც ამაშია,

არაბული ენის ყველა ასოს უკან, როგორც ამბობენ დიდი შეიხები, დგას გარკვეული კავშირები ყოფიერების უმაღლეს სფეროებსა და მატერიალურ სამყაროს შორის.

სიტყვა „ალლაჰის“ წარმოთქმისას გონების სიღრმესა და ქვეცნობიერებაში თითქოს ენთება ნათურები, რომლებიც ახსენებენ ადამიანს უზენაესს. ამისგან თვით ადამიანის არსი იკვებება შემდეგი ინფორმაციით: მთელი ხმელეთის შემოქმედი, მბრძანებელი და მმართველი ალა-

მიანისთვის სულის ჩადგმისას უბოძებს მას ღვთებრივი აიათების თანდაყოლილ ცოდნას და მისწრაფებას მიჰყვებს მცნებებს, რომლებიც არაჩვეულებრივად ფაქიზად გადაფსკენილია ადამიანის სხეულში, გონებასა და სულში.

მთლიანად, ნებისმიერი არაბული ბგერის წარმოთქმა ატარებს თავისთავში რაღაც ვიბრაციას, რომელიც ვრცელდება გარკვეული მიმართულებით. მას გააჩნია თავისი ხანგრძლივობა და ახდენს ზემოქმედებას ადამიანის არსების ყველა მხარეზე.

მაგალითად, ბგერებს „აინს“ ან „ლაინს“ არ გააჩნიათ ანალოგები რუსულ ენაში (როგორც მრავალ სხვა ენაში). ეს ნიშნავს, რომ შესაბამისი ზემოქმედება შესაძლებელია მხოლოდ მათი არაბულად სწორად წარმოთქმისას. მნიშვნელოვანია აგრეთვე, რომ სხვადასხვა თანხმოვნების თანაწყობა ზიქრსა (ალლაჰის ხსენება) და ყურანის აიათებში სწორი სიხშირით წარმოთქმა შესაძლებელია შეიცავდეს ინფორმაციას ღვთებრივ ატრიბუტებზე და გაავრცელოს ის მკითხველის სხეულზე.

შესაძლებელია, ამაში მდგომარეობს ყურანის მიმზიდველობისა და სიდიადის ერთ-ერთი საიდუმლო.

სურების ბგერითი წარმოთქმა დადებითად მოქმედებს ნერვულ სისტემაზე. უკვე ცნობილია, რომ ყურანის მეშვეობით შესაძლებელია მრავალი სენისგან აგადმყოფების განკურნვა და მათ შორის გულის დაავადებებისაც.

თარგმნა: გ. ბოლქვაძემ

ღარიგების სარგებელი

ყოველი ადამიანი, თავისი სოციალური მდგომარეობის, სულიერი განვითარების, განათლების დონის მიუხედავად საჭიროებს ღარიგებას. ალლაჰის შუამავალი ამას განსაკუთრებით აღნიშნავდა და ამბობდა: „რელიგია ეს ღარიგებაა“ (მუსლიმი, „იმანი,“ 95).

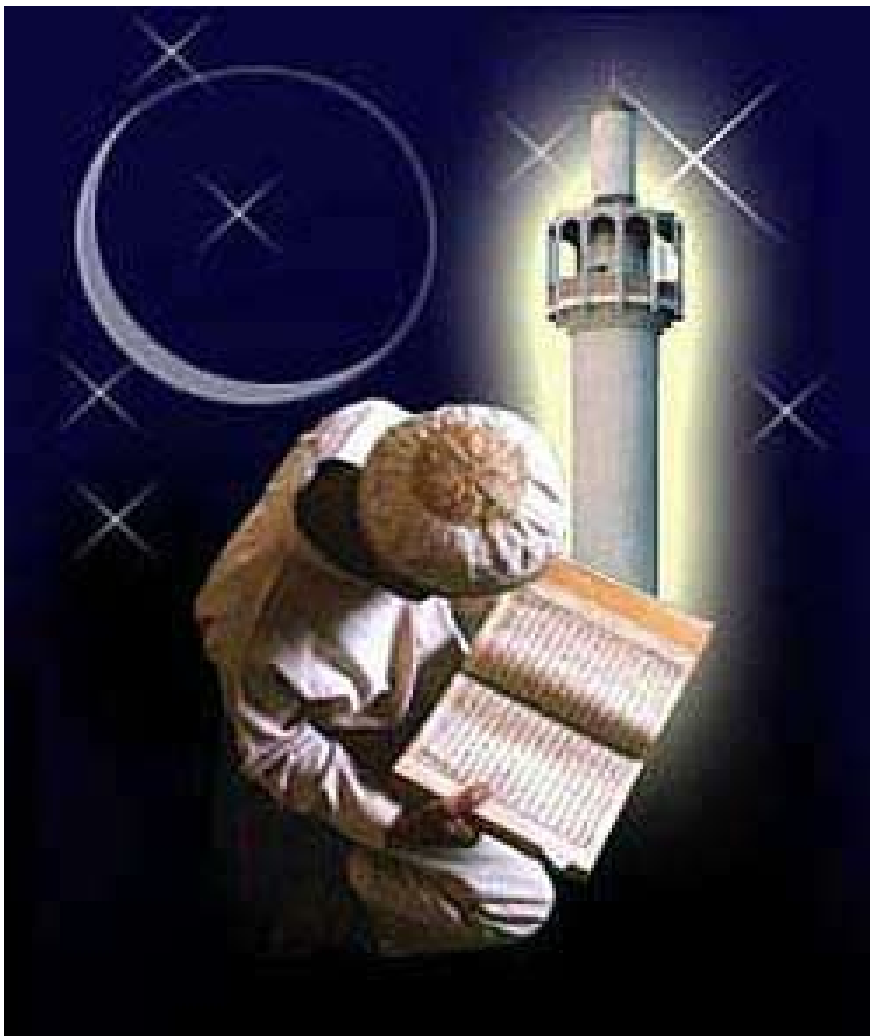
ადამიანისთვის აუცილებელია კარგი მაგალითი. თუკი გვერდით არ გვყავს წმინდანი, ვინც დაგვარიგებდა ჭეშმარიტებისა და სიკეთის გზაზე, ისინი უნდა ვეძებოთ და შევეცადოთ ვიყოთ მათ გვერდით. თუკი არ გვაქვს ასეთი შესა-

ძლებლობა, უკეთესია ვიკითხოთ წიგნები ასეთ ადამიანებზე, მათი ღარიგებები აღვიქვათ როგორც მოწოდება საკუთარი თავისადმი.

არსებობს ისეთი სახის ღარიგებები, რომ ისინი შეიძლება გამოყენებული იქნას ხალხის მიერ სრულიად განსხვავებული იერით და სრულიად სხვადასხვა სიტუაციაში. მიემართოთ ერთ-ერთ ასეთ მაგალითს ისტორიიდან. თავდაპირველად მოკლედ დავახასითოთ ეპოქა, რომელშიც ცხოვრობდნენ ჩვენი გმირები.

„ხალიფა რაშიდინის“ (სამართლიანი გზით მავალნი) მმართველობის პერიოდი პირველ ოთხ ხალიფასა და შუამავალ მუჰამედის შვილიშვილის – ხასანის ექვსთვიანი მმართველობა გრძელდებოდა სულ ოცდაათ წელიწადს.

ამ უდიდესი მუსლიმანების მმართველობა, შთაგონებული შუამავლის სიყვარულით, დაჯილდოებული მის გვერდით ყოფნის პატივით, აღზრდილი მისი სიტყვებითა და ცხოვრების მაგალითით, ისლამის ქრონიკებში ცნობილია როგორც „ხალიფატის სრულყოფის“ დრო. უდიდესი მიმდევრების მმართველობის შემდეგ, როგორც შუამავლის ჰაღისში იყო გადმოცემული, დადგა „ამაოებისა და შფოთიანი მმართველობის“ პერიოდი. ხალიფატს, რომელსაც ორგანიზებას

უწევდა ეს ხალხი, უწოდეს ფორმალური. ემევის (ომეიადი) ხალიფები მიეკუთნებოდნენ ისეთი თანრიგის მმართველებს, ვისი მთავარი დამახასიათებელიც იყო ზედმეტი გადაყოლა ამქვეყნიურზე. ამ მიზეზით მათთვის ისლამი იყო არა ცხოვრებისეული ღრმა პრაქტიკა, არამედ თეორია. ემევის ხალიფები იწვევდნენ მუსლიმანების არმოწონებას იმით, რომ არ ეპყრობოდნენ საჭირო ზნეობრივი ნორმებითა და პატივით შუამავლის სახელსა და ოჯახს. მაგრამ მათ შორისაც იყო მუსლიმანი, რომელიც მმართველობდა ორ-წელიწად-ნახევარს და მოპოვებული ჰქონდა მუსლიმანების სიყვარული. მას ერქვა ომარ ბინ აბდულაზიზი. პატიოსანი და კეთილშობილი ადამიანი, ალლაჰისთვის თავდადებული მონა-მსახური და შუამავლის ერთგული მიმდევარი გამოირჩეოდა ღვთისმოსაობით, არაჩვეულებრივი სამართლიანობით, ხალხისადმი გულწრფელი სამსახურით. იგი ფლობდა მზრუნველი და პასუხისმგებლური მმართველის ხასიათს. დანარჩენ მმართველებს კი ოთხმოცდათორმეტი წლის განმავლობაში ძირითადად ჰქონდათ მაღალი ინტერესები და იყვნენ უფრო პოლიტიკური მბრძანებლები, ვიდრე დაეცვათ შუამავალ მუჰამედის მიერ ნაჩვენები ისლამის მაღალი ზნეობრივი კანონები.

ომარ ბინ აბდულაზიზამდე ხალიფად იყო სულეიმან ბინ აბდულმალიქი. ეს ხალიფა ცნობილია იმით, რომ თავის დროზე მიიღო ღრმა და საფუძვლიანი ღარიგება თაბიინ (საჰაბების შემდეგი თაობა) აბუ ჰაზიმისგან. ამ წმინდანთან შეხვედრის შემდეგ შეხედულებებმა სამყაროზე, ამ მმართველის ცხოვრებასა და ადამიანზე განიცადა მცირეოდენი ცვლილებები უკეთესი კუთხით.

ეს ისტორია მიმდინარეობდა შემდეგ გარემოებებში. მექაში გამგზავრებული ემევი სულეიმან აბდულმალიქის ეპოქის მეშვიდე ხალიფა რამდენიმე დღით შეჩერდა მედინაში. რატომღაც მან თავის

თანაშემწეებს მიმართა ასეთი შეკითხვით:

– თუ დარჩა ვინმე მედინაში, ვისაც მიღებული აქვს აღზრდა შუამავალ მუჰამედის თანამიმდევრებისგან?

მას უპასუხეს:

– არის ასეთი ბრძენი, სახელად აბუ ჰაზიმი.

ხალიფამ მაშინვე გაგზავნა კაცი მის მოსაყვანად.

როცა მოხუცი ეახლა, ხალიფამ საყვედურით უთხრა მას:

– მე ვარ ხალიფა, ვიმყოფები თქვენს ქალაქში, შენ არც კი შემეგებე. ეს როგორი უპატივცემულობაა...

აბუ ჰაზიმმა უპასუხა:

– ო, მუსლიმანთა მბრძანებელო! რა უნდა მაკავშირებდეს მე თქვენთან?

ხალიფამ უპასუხა კითხვითვე:

– ყველაზე ცნობილი მედინელები მოვიდნენ ჩემთან მოსასალმებლად, შენ კი – არა. რატომ?

აბუ ჰაზიმმა თქვა:

– ო, მორწმუნეთა მბრძანებელო! დღემდე არც შენ მიცნობდი მე, არც მე არსად მინახიხარ! ასე რომ, როგორ შეგიძლია ელოდო ჩემგან ამგვარ პირფერობას შენთან მიმართებაში?

ხალიფა სულეიმანი მიუბრუნდა გვერდით მდგომ მუჰამედ ბინ შიხაბ აზ-ზუხრს და უთხრა:

– ეს მოხუცი მართალია. მე მივეცი ჩემს ლაპარაკს არასწორი ტონი.

ხალიფა სულეიმანს მოუნდა გასაუბრებოდა წმინდანს და სთხოვა მას მიეცა მისთვის ღარიგება.

– აბუ ჰაზიმ! რა მოგვდის, ჩვენ არ გვინდა და არც გვიყვარს ფიქრი სიკვდილზე?

აბუ ჰაზიმმა უპასუხა:

– ასე ემართებათ იმ ხალხს, ვინც მოტყუვდნენ ცდუნების სურვილით. დახარჯეს რა მთელი თავიანთი სულიერი ძალები მსოფლიოს კეთილმოწყობაზე, თავიანთივე ხელებით აქციეს მომავალი ცხოვრება ნანგრევებად. ამიტომ არ უნდათ მათ და უფრო მეტიც, ეშინიათ კომფორტული, კარგად კეთილმოწყობილი ადგილებიდან გადავიდნენ ნანგრევების სამყაროში.

ხალიფა ჩაფიქრდა:

– სიმართლე თქვა აბუ ჰაზიმმა! მაშ, მითხარი მე იმაზეც, თუ როგორ წარსდგება ხალხი უზენაესის წინაშე?

აბუ ჰაზიმმა უპასუხა:

– ღვთისმოსავი, სიკეთის მთესველი მორწმუნეები იქნებიან მხიარული და ბედნიერი, თითქოს უცხოეთიდან დაუბრუნდნენ თავიანთ ოჯახებს და სახლებს. ხოლო ის, ვინც გაატარა თავისი ცხოვრება როგორც თავისი სურვილებისა და მისწრაფებების მონამ, თავს იგრძნობს ისე, თითქოს მოულოდნელად წასწრებული და მცველებით ჩათრეული, თავის პატრონებს გამოქცეული მონა.

ამ სიტყვებმა ხალიფა სულეიმანს აუფორიაქა სული და მან მწუხარებით წარმოთქვა:

– ოხ, მე რომ მცოდნოდა ... ნეტა, რა მომელის მომავალ ცხოვრებაში ...

აბუ ჰაზიმმა მას უთხრა:

– თუკი შენ გინდა, რომ ყველაფერი იყოს კარგად, მაშინ თვალყური ადევნე, რათა შენი ყველა ქმედება შეესაბამებოდეს იმას, რაზეც ლაპარაკია ალლაჰის წიგნსა და შუამავლის სუნნეტში. შეუფარდე შენი ქმედებები მათ.

ხალიფა კიდევ უფრო მეტი გადაწყვეტილებით შეეკითხა:

– რა უნდა გავაკეთო მე, რომ ჩემი ცხოვრება მოვაწესრიგო?

აბუ ჰაზიმმა პასუხად წაიკითხა სურა „ალ – ინფიტარიდან“ აიათები 82/13-14: „ჭეშმარიტად, წმინდანები აღმოჩნდებიან ნეტარებაში (ე. ი. სამოთხეში). ხოლო ცოდვილები, ჭეშმარიტად, ჯოჯოხეთში.“

მაშინ ხალიფა სულეიმანი შეეკითხა:

– ო, აბუ ჰაზიმ! მაშინ, სად არის ალლაჰის წყალობა?

აბუ ჰაზიმმა ამჯერად წაიკითხა სხვა აიათი: „ნუ გააგრძელებთ უსამართლობას ღედამიწაზე მას შემდეგ, როცა მასზე დამკვიდრებულია სამართლიანობა. მიმართეთ მას შიშითა და სასოებით. ჭეშმარიტად, ალლაჰის მოწყალება ახლოს არის სიკეთის შემოქმედებთან“ (სურა „ალ-არაფი“, 7/56).

შემდეგ მათ შორის გაგრძელდა შემდეგი სულისკვეთების დიალოგი:

– აბუ ჰაზიმ! ვინ არის ალლაჰის მონამსახურთაგან ყველაზე ძვირფასი?

– კეთილი, გულუხვი, მოკრძალებული, სხვისი დახმარების შემძლე და ყოველგვარი ქმედებისგან მაგალითის ამღები.

– რომელი მოქმედებაა ყველაზე კეთილშობილი?

– არა მარტო განდგომა ყოველგვარი ჰარამის – აკრძალულისგან, არამედ აუცილებელი ქმედებები, ფარდები შევასრულოთ მოკრძალებით, სულიერი თრთოლვითა და სიყვარულით.

– რომელი ღოცვაა ღირსეული მიღებულ იქნას უზენაესის მიერ დაყოვნების გარეშე?

– ეს ის ღოცვაა ადამიანისთვის, ვინც გაუკეთა მას სიკეთე.

– რომელი სადაყაა (ნებაყოფლობითი წყალობა) ყველაზე საუკეთესო?

– ეს გაჭირვებულებზე იმ ადამიანის მიერ გადაცემული სადაყაა, ვისაც თავისთვისაც ცოტა აქვს, მაგრამ შესაძლებლობის მიხედვით გასცემს. ამასთანავე,

ამის გამო, არასდროს საყვედურობს და არც კი იხსენებს მას.

– რომელი სიტყვაა ყველაზე კეთილშობილი?

– კეთილშობილი და მამაცია ის, ვინც ეუბნება ადამიანს სიმართლეს, ჩააგონებს მას შიშს.

– როგორი მორწმუნე უფრო ჭკვიანია?

– ვინც ალლაჰის წინაშე გამოირჩევიან თავიანთი ღვთისმოშიშობით და ვინც არიგებს ხალხს ჭეშმარიტების გზაზე, ყურანში ნათქვამია: „ისინი, ვინც ამბობენ: „ჩვენო მბრძანებლო! აჩუქე ჩვენს თვალებს ჩვენივე ცოდებითა და შთამომავლობით სიამე და გვქენი ჩვენ ნიმუშად ღვთისმოშიშთათვის.“ (სურა „ალ-ფურყანი“, 25/74).

ადამიანისთვის აუცილებელია კარგი მაგალითი. თუკი გვერდით არ არის მართლმორწმუნე, დამრიგებელი ჭეშმარიტებისა და სიკეთის გზაზე, უნდა მოვძებნოთ ის და შევეცადოთ მის გვერდით ყოფნას. თუკი არ არის ასეთი შესაძლებლობა, მაშინ უკეთესია ვიკითხოთ წიგნები ასეთ ადამიანებზე, მათი დარიგებები აღვიქვათ როგორც მიმართვა თავისთავისადმი.

– რითი იზომება ადამიანის უგუნურება?

– უგუნურია ის, ვინც ამქვეყნის დავიწყებით მიემართება იმქვეყნისაკენ. მაგალითად, ის ადამიანი, ვინც იცის, რომ მისი ძმა არ არის მართალი და მაინც მხარს უჭერს მას. ამრიგად, ერთი ადამიანის ამქვეყნის გადასარჩენად ის ხიფათში აგდებს თავისი მომავალი ცხოვრების მღვდომარეობას.

– შენ თქვი ყოველივე ეს ისე დამაჯერებლად, რომ არ შეიძლება მისი არდაჯერება და თქმა, რომ ეს სიმართლე არ არის, ასე რომ, შენ შეგიძლია თქვა იმ მღვდომარეობაზე, როგორშიც ჩვენ ვართ.

– ო, მუსლიმანთა მბრძანებლო! თუ

ნებას დამრთავთ, მე არ ვუპასუხებ ამ შეკითხვას.

– არა! შენ მიიღე შენივე სიტყვები როგორც დარიგება, რომელსაც მე მომცემ.

– ო, მუსლიმანთა მბრძანებლო! შენი მამები იჩენდნენ ძალადობას ხალხზე, ისინი მათი ნების გვერდის ავლით დაეუფლნენ ძალაუფლებას. ამასთანავე მათ დაღვარეს ბევრი უდანაშაულო ადამიანის სისხლი. მაგრამ ისინიც იყვნენ იძულებული დაეტოვებინათ თავიანთი ყველა სიმდიდრე და დატოვეს ეს ქვეყანა. ახ, შენ რომ შეგეძლოს გაგონება, როგორ ნანობენ ისინი თავიანთ უხამსობას! ახ, შენ რომ იცოდე, რას ეუბნებიან მათ.

ერთ-ერთმა დაახლოებულიმა ხალიფა სულეიმანთან მიმართა აბუ-ჰაზიმს საყვედურით:

– რა არასასიამოვნოდ ლაპარაკობ, აბუ ჰაზიმ!

რაზეც ბრძენმა თქვა:

„ნუ გაავრცელებთ უსამართლობას დედამიწაზე მას შემდეგ, როცა მასზე დამკვიდრებულია სამართლიანობა. მიმართეთ მას შიშითა და სასოებით. ჭეშმარიტად, ალლაჰის მოწყალება ახლოს არის სიკეთის შემოქმედებთან.“ (სურა „ალ – არაფ“, 7/56).

– აი, ამაში შენ არ ხარ მართალი. იმიტომ რომ ალლაჰმა უბრძანა თავის სწავლულებს სრულიად უშიშრად ეთქვათ ხალხისთვის სიმართლე, მიემართათ ისინი სწორი გზისკენ და არავითარ შემთხვევაში სიმართლე არ დაემაღათ.

ხალიფა სულეიმანმა აღარ მოუსმინა მათ პოლემიკას და მიმართა თანამიმდევრების მოწაფეს:

– ასე როგორ შეიძლება მე გამოვსწორდე?

აბუ ჰაზიმმა უპასუხა:

– თუკი უარს იტყვი ძალადობასა და ყოველგვარ ცუდზე, თუკი შენ და შენი ხელქვეითები მოეპყრობით უზენაესის ქმნილებებს გულმოწყალებითა და გულისხმიერებით, თუკი იქნებით სამართლიანი ხალხის მიმართ, მაშინ უზენაესი შემწყალებელია. შეიძლება თქვენ გეპატიოთ...

– და როგორ გავაკეთოთ ეს ჩვენ?

– გამოიმუშავეთ თქვენი ცხოვრებისათვის საზრდო ნებადართულის გზით და თქვენი შრომით. ქონება, რომელიც გაქვთ ამანათად და მოხმარებისათვის, არ შეგებრალეთ გადასცეთ მათ, ვისაც აქვთ უფლება მასზე, ასევე – გაჭირვებულებს. მეტი მიეცით სადაყა (ნებაყოფლობითი წყალობა).

ხალიფა შეეკითხა:

ო, აბუ ჰაზიმ! გახდები შენ ჩვენი მეგობარი, ჩვენი დამრიგებელი?

თუკი დაგვთანხმდები გახდე ჩვენი მეგობარი, შენ ჩვენგან მიიღებ სარგებელს, ჩვენ – შენგან.

აბუ ჰაზიმმა ჩაილაპარაკა:

– მე მივმართავ უზენაესის დაცვას ამისგან!

– და რატომ?

– მე მეშინია იმის, რომ ოდნავ გადმოვიხარო თქვენკენ. იმიტომ რომ თქვენ ცხოვრობთ თქვენი ნაფსის (ვნების, ფიზიკური ლტოლვის, ბუნებრივობის) ქუსლის ქვეშ. თუკი მე ოდნავ მაინც დაგემსგავსები თქვენ, ასეთ შემთხვევაში, უზენაესი ალლაჰი ჩემს სიცოცხლესაც და სიკვდილსაც სასჯელად მომიზღავს მე.

ხალიფამ უთხრა:

– მაშინ, მთხოვე მე, რაც გინდოდეს.

– შეგიძლია, შენ მიხსნა ჯოჯოხეთისგან და დამაბინავო სამოთხეში? – ჰკითხა მას წმინდანმა.

– ეს ჩემს ძალებს არ აღემატება, – უპა-

სუხა ხალიფამ.

რაზეც წმინდანმა თქვა:

– ჰო, და მე კი ამას გარდა არ მაქვს არავითარი მოთხოვნილება.

იმწამსვე ხალიფამ სთხოვა:

– აბა, მაშინ გააკეთე ჩემთვის ვედრება.

აბუ ჰაზიმმა მიმართა უზენაესს ასეთი ლოცვით:

– ო, ჩემო ალლაჰო! თუკი სულეიმანი არის შენი ერთგული მეგობარი, მაშინ მისთვის ესქვეყანა და მომავალი ცხოვრება ჰქენი კეთილდღეობად. თუკი შენი მონა სულეიმანი, მავალია მცდარი გზით, ო, ჩემო მბრძანებელო, დაეხმარე, მას დაადგეს ჭეშმარიტებისა და სიკეთის გზას ო, ჩემო ალლაჰო! დაასაჩუქრე ის წარმატებებით ისეთ საქმეში, რითაც შენ იქნები კმაყოფილი!

ხალიფა სულეიმანს გაუკვირდა:

– და ყველაფერი ესაა?

– ჰო, თუკი შენ კმაყოფილი ხარ ამ ლოცვით, მაშინ მე მართლაც გავაკეთე შენთვის ყველაზე კარგი ვედრება, რომელიც შეიცავს მრავალ სარგებელს შენთვის. ხოლო, თუკი შენ არ ხარ კმაყოფილი ამ ლოცვით, ან შენ არ გაქვს განზრახული იცხოვრო სამართლიანად, მაშინ ამ ლოცვისგან შენ არ გექნება არავითარი სარგებელი.

– და როგორი რჩევა შეგეძლოთ მოგეცათ ჩემთვის? – აგრძელებდა ხალიფა.

– მე შემიძლია მოგცე შენ მხოლოდ ერთი რჩევა: ეთაყვანე უზენაესს გულწრფელად, შენს ქმედებებში იყავი ფაქიზი. დაე, შენს გულში დაისადგუროს იმის შეგნება, რომ უზენაესი ალლაჰი ათვაღთვალავს შენს ყველა მოძრაობას და მისთვის ყველაფერი ცნობილია შენზე. და გეშინოდეს იმის კეთება, რაც მან

აგიკრძალა და ნუ გადადებ იმის გაკეთებას, რაც მან დაგაჟალა.

როცა აბუ ჰაზიმი გამოვიდა ხალიფადან სულეიმანმა ბრძანა გაეგზავნათ ბრძენისთვის ასი დინარი და გადასცა წერილი შემდეგი სიტყვებით:

„დახარჯე ჯერ ეს ფული, შემდეგ მოგვიანებით მე კიდევ გამოგიგზავნი.“

მაგრამ აბუ ჰაზიმმა არ მიიღო ასი დინარი და სთხოვა გადაეცათ ხალიფასთვის შემდეგი შინაარსის წერილი: „ო, მუსლიმანთა მბრძანებელო! მე მიემართავ უზენაესის დაცვას იმ უდარდულობისგან, რომელმაც შეგიპყრო შენ, ამიტომაც თუ გამომიგზავნე ფული, გასაგებია, რომ არც ერთმა სიტყვამ შენზე მომართულმა ჩვენი ლაპარაკის დროს, არ იმოქმედა შენზე. და არც ჩემმა რჩევებმა მოგცა არავითარი შედეგი, როგორ შეიძლება იყოს ეს ჩემთვის სასარგებლო! მე არ მომიცია შენთვის დარიგებები იმის მოლოდინით, მიმეღო რაიმე ჯილდო ან წახალისება! და შენ რომ გამიგო მე, მინდა მოგიყვე ერთი დამრიგებლური ისტორია შუამავალ მუსას ცხოვრებიდან:

შუამავალი მუსა იყო იმრანი, როცა მივიდა სოფელ მაღიანში წყაროზე და შეხვდა მწყემსებს, რომლებსაც მიჰყავდათ თავიანთი ცხვრის ფარა დასარწყულებლად. მათ წინ მან დაინახა ორი ქალიშვილი, რომლებიც ყარაულობდნენ თავიანთ ფარას.

მუსა შეეკითხა მათ, თუ რატომ აკეთებდნენ ამას.

ქალიშვილებმა უთხრეს:

– ვიდრე სხვა მწყემსები არ დაარწყულებენ თავიანთ ფარებს, ჩვენ არ უნდა მიეუშვათ ჩვენი ცხვარი წყაროზე. ჩვენი

მამა უკვე ძლიერ მოხუცდა და ამ სამუშაოს ჩვენ ვასრულებთ.

მუსა დაეხმარა მათ დაერწყულებინათ ფარა. შემდეგ მონახა ადგილი ხის ქვეშ და დაიწყო ლოცვა. მან მიმართა უზენაესს შემდეგი სიტყვებით: „ო, ჩემო ღმერთო! მე მესაჭიროება წყალობა, რომელსაც შენ გამომიგზავნი!“

ის იყო ძალიან დაღლილი და მშვიერი, რეა დღე იყო, რაც შეუსვენებლივ იმყოფებოდა გზაში, ეშინოდა თავისი მიმდევრების. ის არასდროს არაფერს სთხოვდა ხალხს, დახმარებისათვის მიმართავდა ხოლმე მხოლოდ უზენაესს.

გამჭრიახმა ქალიშვილებმა გაიგეს, რომ მათ დამხმარე ადამიანს ძალიან უჭირდა. როცა ისინი დაბრუნდნენ სახლში, მის შესახებ მოუყვნენ თავიანთ მამას. მათი მამა იყო შუამავალი შუაიბი. მან უთხრა ერთ-ერთ ქალიშვილს, რომ ის წასულიყო და მოეყვანა სახლში საწყალი მგზავრი.

როცა ქალიშვილი მივიდა მუსასთან და პატივისცემით, სახის მაღვით, მიმართა:

– ჩვენი მამა თქვენ გეპატიუებათ თავისთან. მას უნდა გადაგიხადოს იმისათვის, რომ დაგვეხმარეთ ცხვრის დარწყულებაში.

მუსამ დამძიმებული გულით მიიღო ის, რაც შეატყობინა ქალიშვილმა. ის არასდროს აკეთებდა რამეს იმ მიზნით, რომ მიეღო ამისთვის ჯილდო. მაგრამ მას რამე არ დარჩენოდა, გარდა იმისა, გაჰყოლოდა ქალიშვილს. ის იყო მშვიერი და მარტოდმარტო.

მუსამ წარმოთქვა:

– ო, უზენაესის მონა-მსახურო! მომყევი

უკან და მიჩვენე, სად უნდა მივიდე!

შუაიბის სახლში სუფრა უკვე გაშლილი იყო. ოჯახის უფროსი სიხარულით შეეგება მას:

– მობრძანდი, კეთილო ადამიანო, დაბრძანდი, მიირთვი!

მუსა ალაპარაკდა:

– მე მივმართავ ამისგან დასაცავად უზენაესს. მე მეშინია, რომ ამ საჭმელს თქვენ მთავაზობთ როგორც საზღაურს დახმარებისათვის. მაგრამ მე ვეკუთვნი ისეთ გვარს, ვისი წევრებიც სიკეთეს სჩადიან მხოლოდ უზენაესის გასახარებლად.

მაგრამ კეთილმა მოხუცმა ის შეაჩერა:

– არა, შენ რა, ახალგაზრდა ადამიანო! ყველაფერი ისე როდია, როგორც შენ ფიქრობ! სტუმრის პატივისცემა – ეს ჩვენი მამების ტრადიციებიდანაა. ჩვენ ჩვენი სურვილითა და უზენაესის გულისთვის პატივს ვცემთ სტუმრებს, ვაპურებთ გაჭირვებულებს.

ამ სიტყვების გაგონებაზე მუსა დამშვიდებული სულით შეუდგა ჭამას...

ო, დიდებული ალლაჰო! დაგვეხმარე გავიუმჯობესოთ ჩვენი ზნეობა და ცხოვრება! გაგვიღამაზე ჩვენი ზნეობა შუამავლის ზნეობით! გაგვიმტკიცე ჩვენი რწმენა, დაგვიფარე გარე ბოროტების და ჩვენი ნაფსისგან (ცდუნება), გვიქციე ყურანი ჩვენს თანამგზავრად და დამრიგებლად, ამინ!

აბუ ჰაზიმმა, მას შემდეგ, როგორც კი აღწერა ეს ისტორია, დაამატა კიდევ რამდენიმე წინადადება ხალიფა სულეიმანზე მისამართად: „ასე იცოდე, ხალიფავ, თუკი ის ასი დინარი შენ გამოგზავნე იმისათვის, რათა გადაგეხადა ჩემი დარიგებისთვის, ის ჩემთვის შეურაცხყოფელია. ღორის ხორცის ჭამა განსაკუთრებულ სიტუაციაში უფრო მეტად ჰალალია, ვიდრე შენი გამოგზავნილი ფული. თუკი შენ იტყვი, რომ ეს ფული მეკუთვნის მე სამართლიანად და გამოყოფილია სახელმწიფო ხაზინიდან, მაშინ ამ თანხაზე განაცხადებენ თავიანთ უფლებებს სხვა მოქალაქეებიც. მაგრამ, თუკი შენ, როგორც სამართლიანი მმართველი, გაუყავი ფული ყველა ხალხს და მეც მომიწია ამ თანხიდან, მაშინ არ იქნება პრობლემა...“ (დარიმი, „მუქადღიმა“, 56/653; აბუნუაიმი, „ჰილია“, III, 234-236).

ხალიფა სულეიმანი ცხოვრობდა დიდებულიად და მდიდრულად. ის ცხოვრობდა თავისი ნაფსის (ცდუნება) ტყვეობაში...

მაგრამ რამდენმა ადამიანმა შეძლო დაემარცხებინა თავისი ნაფსი...

და ჩვენც რაღაც განზომილებით ვცხოვრობთ როგორც ხალიფა სულეიმანი – ვნებების ჯაჭვებითა და უადგილო სურვილებით. მაშ, მივიღოთ წმინდა აბუ ჰაზიმის დარიგება, გაკეთებული პირადად თითოეული ჩვენგანისთვის, მოვუხმოთ თავისთავს ანგარიშგებისკენ და მისი დარიგების შუქზე მოვიყვანოთ წესრიგში ჩვენი ცხოვრება და ჩვენი გულები.

ერთმა მართლმორწმუნემ თქვა: „ფუტკარი, იმისათვის რათა მოაგროვოს ერთი უჯრა თაფლი, დაუღლედად შრომობს, მოიარს ათასობით ყვავილს.“ და ჩვენც, როგორც ეს ფუტკარი, ბევრი უნდა ვიმუშაოთ, უნდა ვიკითხოთ რაც შეიძლება ბევრი შუამავლისა და წმინდანების მიმღევარი ღვთისმოსავეების ისტორია, რათა გადავიღოთ სიბრძნე, მათი ხასიათის კეთილშობილი ნიშნები.

ო, დიდებული ალლაჰო! დაგვეხმარე გავიუმჯობესოთ ჩვენი ზნეობა და ცხოვრება! გააღამაზე ჩვენი ზნეობა შუამავლის ზნეობით. გაგვიმტკიცე ჩვენ რწმენა, დაგვიფარე გარეშე ბოროტებისგან და ჩვენი ნაფსისგან (ცდუნება), აქციე ყურანი მეგზურად და დამრიგებლად ჩვენთვის. ამინ!

თარგმნა: მ. გელაძემ

ქოხნილება და ოჯახი

ოჯახი პატარა საზოგადოებაა, რომელ-
იც შედგება მეუღლეებისა და ბავშვები-
საგან. ბაბუა, ბებია, დედა, მამა, დები, ძმები
შვილიშვილები არიან აგრეთვე ოჯახის
წევრები. მათ გარდა ოჯახს მიეკუთ-
ვნებიან ქმრისა და ცოლის ნათესავები.

მამაკაცისა და ქალის გრძნობები,
მათი ერთიმეორისადმი მისწრაფებები
თითოეული ახალი ოჯახის შექმნა სა-
ფუძველი ანუ სუნიეთულაჰია მსოფლიო
მოწყობის (სურა „ალი-იმრან,“ 3/14).
ჩადო რა ორივე სქესის ერთიმეორისად-
მი მისწრაფება თვით ადამიანის ბუნე-
ბაში, უზენაესმა ალლაჰმა დაამყარა ნე-
ბადართულის საზღვრები მამაკაცისა
და ქალის ურთიერთობაში. კანონიერად
ითვლება ქორწინება მუჰამმედ შუამა-

ლის შარიათის კანონების მიხედვით. ის-
ლამის კანონების გარეშე არ შეიძლება
ქორწინება. ქორწინება აკმაყოფილებს
მატერიალურ და სულიერ მოთხოვნილე-
ბებს, მოაქვს სიმშვიდე და სიხარული,
აგრძელებს შთამომავლობას; ქორწინე-
ბის გარეშე არ არსებობს ოჯახი, ხოლო
ქორწინების გარეშე გაჩენილი ბავშვები
ითვლებიან არაკანონიერად.

პირველ რიგში ისლამური ოჯახი უნდა
შედგებოდეს მორწმუნე მამაკაცისა და
ქალისაგან, რომლებსაც არ ექნებათ ერ-
თიმეორესთან ქორწინებისათვის ამკრძა-
ლავი ნათესაობა. დედა, მამა, ქალიშვილი,
ვაჟიშვილი, ძმა, დედის და, ნათესავები,
ძუძუმტე ძმები და დები – ეს ის ხალხ-
ია, ვისზეც არ შეიძლება დაქორწინება.

ყურანი კრძალავს აგრეთვე მამიდასთან ან ძმასთან ქორწინებას. ცოლის დაზე ან მის ნათესავებზე ქორწინება ნებადართულია, ცოლის სიკვდილის შემდეგ. არ შეიძლება დის ან ძმის ბავშვებზე დაქორწინება; სიდედრი, დედინაცვალი, მამინაცვალი და უკვე გათხოვილი ქალები ქორწინებისათვის ჰარამია (სურა „ან-ნისა“, 4/23-24).

ოჯახი, რომ ბედნიერი იყოს მისმა წევრებმა უნდა გაუფრთხილდნენ შემდეგ წესებს:

ცოლისა და ქმრის ვალდებულებები

ოჯახური ბედნიერება იბადება მეუღლეების ერთიანობით, ისინი უნდა გაუფრთხილდნენ თავიანთ პატივსა და ღირსებას, არ მოძებნონ ერთიმეორის ნაკლოვანებანი. ყურანის თანახმად ოჯახის უფროსი მამაკაცია (სურა „ან-ნისა“, 4/34). ის უფრო ძლიერია და უზრუნველყოფს თავის ოჯახს. ყველაფერს, რასაც ის დახარჯავს თავისი ოჯახის წევრებისათვის ალლაჰის ხათრისათვის, მას ჩაეთვლება როგორც სადაყა (მოწყალება) (რიადუს – სალიხინ, 1, 331).

ქმრის ვალდებულება ცოლის წინაშე

ყურანსა და ჰადისებზე დაყრდნობით ჩვენ შეგვიძლია ასევე ჩამოვთვალოთ ქმრის ვალდებულებები ცოლის წინაშე:

ქმარი ცოლის მიმართ უნდა იყოს კეთილი, არ აწყენინოს და არ მოექცეს უხეშად. ალლაჰის შუამავალმა (საღვთულად ალექსი ვე სელემ) გვიანდერბა კარგად მოექცეით საკუთარ ცოლებსა და ნუ დასჯით მათ მიზეზის გარეშე (რიადუს – სალიხინ 1, 319). მამაკაცი პასუხისმგებლობას ღებულობს თავისი ცოლისა და ბავშვების რელიგიური მოვალეობების შესრულებაზე. ყურანის თანახმად მან უნდა უბრძანოს

თავის ოჯახს შეასრულონ ნამაზი (სურა „თაჰა“, 20/132).

შუამავალი მუჰამმედი (საღვთულად ალექსი ვე სელემ) ამბობდა, რომ ბავშვს შვიდი წლიდან უნდა შეასწავლო ნამაზი, ხოლო ათი წლისა კი შეიძლება დაესაჯოს, თუ ის მას არ ასრულებს (რიადუს-სალიხინი, 1, 339). მამაკაცი ვალდებულია უზრუნველყოს თავისი ცოლის ყველა საჭიროება შესაძლებლობის მიხედვით (აბუ დაუდი, ნიჰაჰ, 41). თუკი ის გამოავლენს სიძუნწეს და არ გააკეთებს ამას, ცოლს შეუძლია მიმართოს მოსამართლეს და აიღოს ნებართვის გარეშე ის, რაც აუცილებელია მისთვის ქმრის ქონებისგან. ქმარმა ცოლს არ უნდა მიმართოს: „შენ ულამაზო ხარ!“ არ უნდა მოძებნოს მისი ნაკლოვანი მხარეები (იბნ მაჯა, ნიჰაჰ, 3). არ შეიძლება მისი ცემა, გამოავლინოს ზედმეტი ეჭვიანობა და წამდაუწუმ უთვალთვალოს (მუსლიმ, იმარა, 56).

ცოლის ვალდებულება ქმრის წინაშე

ცოლმა უნდა მოუსმინოს ქმარს ყველაფერში, რაც არ ეწინააღმდეგება შარიათს, მას არ შეუძლია ქმრის ნებართვის გარეშე ქუჩაში გამოსვლა (ბუჰარი, ნიჰაჰ, 116). ცოლი გაუფრთხილებით უნდა მოეკიდოს ქმრის ქონებას, დაიცვას მისი ღირსება და შეინახოს ოჯახის საიდუმლოებანი.

ცოლმა უნდა იზრუნოს ბავშვებზე, რომ არ წაერთვას ალლაჰის წყალობა, მან არ უნდა მოითხოვოს განქორწინება სერიოზული მიზეზის გარეშე (აბუ დაუდი. ტალაყი, 18).

ცოლის მთავარი მოვალეობაა ჰყავდეს თავისი ქმარი კმაყოფილი. ალლაჰის შუამავალი (საღვთულად ალექსი ვე სელემ) ამბობდა, რომ თუ გარდაიცვლება მუსლიმანი ქალი, ვისი ქმარიც

მისით კმაყოფილი იყო, ის სამოთხეში შევა (რიადუს – სალიხინი, 1, 326). სხვა ჰადისში ლაპარაკია, რომ თუ ქალი უარს იტყვის (საპატო მიზეზის გარეშე) ქმართან ცოლ-ქმრული სარეცელზე, ანგელოზები მას დილამდე წყევლიან (რიადუს სალიხინი, 1, 323).

ცოლმა პატივი უნდა სცეს თავის ქმარს. არ იამაყოს სილამაზითა და ქონებით, ყურადღება მიაქციოს სახლში წესრიგს, მიხედოს ბავშვებს და არ გაანიაგოს ქმრის ქონება (თარგმანი „თაჯრიდი“ და სარიჰი, V, 174).

მეუღლეები უნდა ზრუნავდნენ ერთიმეორეზე, ეძებდნენ თანხმობას, არ გადააბიჯონ თავიანთ ურთიერთობაში ნებადართულის საზღვრებს. აკრძალულისგან მოარიდონ თვალი და გამოიჩინონ გონიერება (სურა „ან-ნური“, 24/30).

მშობლების მოვალეობა ბავშვების წინაშე

მშობლების პირველი ვალდებულებაა უზრუნველყონ შვილები ყველა საჭიროებით. ალლაჰის შუამავალი (საღვთო-ლაჰ ალეიჰი ვე სელლემ) ამბობდა, რომ საუკეთესო საშუალებად ითვლება, ყველაფერი რაც დახარჯულია საკუთარი ოჯახისა და ცხენისათვის, რათა იარო ალლაჰის გზით, აგრეთვე მეგობრებისათვის დახარჯული, რომლებიც ასევე იმყოფებიან ალლაჰის გზაზე (რიადუს სალიხინი, 1, 329).

მშობლები ზრუნავენ რა ბავშვებზე, არ უნდა იყვნენ ძუნწები და მფლანგველები. ისლამი უარყოფს ორივე უკიდურესობას.

მშობლები ბავშვის აღზრდისას უნდა ხელმძღვანელობდნენ პრინციპით მარტივიდან – რთულისაკენ, არ მისცენ მათ ძალებს აღმატებული დავალება. დასაწყისში მათ უნდა შეასწავლონ რწმენის

საფუძველები, ყველაფერი ალლაჰის შესახებ. მისდამი შემდეგ თაყვანისცემა. მშობლები უნდა იყვნენ მაგალითი, როდესაც შვილებს უყვებიან სიკეთისა და ბოროტების შესახებ, ასწავლიან მათ ჭამა-სმის ეთიკას და ქცევის ნორმებს, ბავშვები, ხომ ყველაფერში დიდებს ბაძავენ.

დედ-მამა უნდა იყვნენ სამართლიანი ბავშვებთან მიმართებაში, ყველას მიმართავდნენ ერთნაირად. არ მისცენ ეჭვიანობის საბაბი, არ განასხვავონ გოგონები და ბიჭები.

მშობლებმა თავიანთ შვილებს უნდა დაარქვან კარგი სახელები, ბიჭებს გაუკეთონ წინდაცვეთა, მისცეს აუცილებელი რელიგიური განათლება.

ალლაჰის შუამავალი (საღვთო-ლაჰ ალეიჰი ვე სელლემ) თქვა: „ჭეშმარიტად, უზენაესი ალლაჰისადმი პატივისცემის გამოხატვაა ჭაღარა მუსლიმან, ყურანის ზეპირად მცოდნე ადამიანთან მიმართებაში თავაზიანობის გამოვლინება, რომელიც სამართლიან მმართველობასთან დამოკიდებულებაში არ გადააბიჯებს საზღვრებს.“ (აბუ დაუდი).

მშობლებს უნდა უყვარდეთ თავიანთი ბავშვები, იყვნენ მათდამი კეთილგანწყობილი. ალლაჰის შუამავალი (საღვთო-ლაჰ ალეიჰი ვე სელლემ) დაისვა ერთ მუხლზე პატარა ჰუსეინი, ხოლო მეორეზე – ჰასანი, წარმოთქვა მათთვის ვედრება და შეევედრა უზენაეს ალლაჰს ეჩუქებინა მათთვის თავისი წყალობა (თარგმანი „თაჯრიდი“ და სარიჰი, XII, 127).

როდესაც ბავშვები გაიზრდებიან მშობლებმა უნდა მონახონ მათთვის ღირსეული, ზნეობრივად სპეტაკი და სუფთა თანამგზავრები. ალლაჰის შუამავალი (საღვთო-ლაჰ ალეიჰი ვე სელლემ) ამ-

ბობდა, რომ იმ ადამიანის ქმედებების წიგნი, ვინც თავის მემკვიდრედ ღირსეულ შვილს დატოვებს, არ დაიხურება – მასში გაგრძელება მაღლის ჩაწერა (აბუ დაუდი, ვასაია, 14).

შვილების მოვალეობა მშობლების წინაშე

შვილებმა მშობლებს უნდა მოუსმინონ და კარგად მოექცნენ მათ (სურ „ლუყმანი“, 31/14). ახსოვდეთ, რომ არავის არ ჩაუდგია მათში იმდენი ძალა, რამდენიც დედ-მამას. როდესაც მშობლები მიაღწევენ ღრმა მოხუცებულობის ასაკს, შვილებმა მათდამი უნდა გამოავლინონ ღმობიერება და მოთმინება, მიმართონ მოფერებით, არ გამოავლინონ უკმაყოფილება, თუნდაც სიტყვებით „უფ!“ და მისი მსგავსი. საჭიროა მათთვის შემდეგი შინაარსის ვედრება:

„ღმერთო, მიეცი მათ თავიანთი წყ-

ალობა ისე, როგორც ისინი მზრდიდნენ და აღმზარდეს პატარა“ (სურა „ისრა“, 17 /23/24).

აბდულ ბინ მასუდი მოგვითხრობს, რომ ერთხელ მან ჰკითხა შუამავალს (საღვთისმეტყველ ალექსი ვე სელლემ):

– რომელი ქმედებაა ყველაზე საყვარელი ალლაჰის წინაშე?

შუამავალმა უპასუხა:

- დროულად შესრულებული ნამაზი.
- ამის შემდეგ?
- გაუკეთო მშობლებს სიკეთე.
- ამის შემდეგ?
- ალლაჰის გზაზე ჯიჰადი (რიაზუს-სალიხანი, I, 347)

მშობლების სიკვდილის შემდეგ, შვილებმა ისინი სიკეთით უნდა მოიხსენიონ, შეასრულონ მათი ანდერძი, კარგ დამოკიდებულებაში უნდა იყვნენ მათ

მეგობრებთან, გაუკეთონ ალლაჟს ასეთი შინაარსის ვედრება:

„ღმერთო, მაპატიე მე, ჩემს მშობლებსა და მორწმუნეებს განკითხვის დღეს! (რობენე-ღვირ ლი ვე ლიგალიდეი ვე ლი ლ-მუყმინინე იევმე იეყუმ-ლ ჰისაბ) (სურა „იბრაჰიმი,“ 14/41).

სრულწლოვანმა შვილებმა, ყოველთვის, როდესაც შედიან მშობლების ოთახში, ნებართვა უნდა ითხოვონ.

პატარა შვილებს არ შეუძლიათ შევიდნენ დიდების ოთახში დღე-ღამის სამ დროს: დილის ნამაზამდე, ე.ი. იმ დრომდე, სანამ ზრდასრულები ადგებიან და ჩაიცვამენ, შუადღის შემდგომი დასვენების დროს და ღამის ნამაზის შემდეგ, როდესაც უფროსები წვებიან დასაძინებლად. ეს დრო მეუღლეებისათვისაა, უზენაესმა ალლაჟმა მორწმუნეებს უბრძანა თავიანთ ბავშვებს შეასწავლონ ეს. (სურა „ან-ნისა,“ 24/58). ერთხელ, როდესაც ალლაჰის შუამავლის (საღვთისმეტყველის ალექსი ვე სელლემ) ერთ-ერთმა თანამოაზრემ დაუსვა მას შეკითხვა, ვის უნდა გაუკეთოს მან ყველაზე მეტი სიკეთე, შუამავალმა (საღვთისმეტყველის ალექსი ვე სელლემ) სამჯერ უპასუხა: „დედას,“ შემდეგ თქვა: „მამას,“ შემდეგ – „ახლო ნათესავებს“ (ბუჰარი, ალიბი, 2; მუსლიმი, ბირრ, 1, 2; აბუ დაუდ, ადაბ 120). შუამავალი (საღვთისმეტყველის ალექსი ვე სელლემ) ამბობდა: „სამოთხე მდებარეობს დედის ფეხებს ქვეშ“ (ნასია, ჯიჰადი, 6). ბავშვებმა უნდა გაახარონ თავიანთი მშობლები, იყვნენ მათ მიმართ გულისხმიერი, მოისმინონ და მიიღონ მათგან ყველაფერი, რაც არ ეწინააღმდეგება რელიგიას. მშობლებზე მოუსმენლობა შირქისა (გაღმერთება) და ქუფურის (ალლაჰის დამცირება) შემდეგ მიეკუთვნება ყველაზე დიდ ცოდვას. თუ მშობლები არ უფრთხილდებიან რელიგიურ კანონებს, თუ ისინი არ არიან მუსლიმანები, მაინც უნდა მოვუსმინოთ მათ

იმ საკითხებში, რაც არ ეწინააღმდეგება შარიათს და კარგად მივმართოთ მათ.

ძმების ვალდებულებანი ერთიმეორის წინაშე

ოჯახში ბედნიერება რომ იყოს, ძმებმა პატივი უნდა სცენ ერთიმეორეს, უმცროსებმა მოუსმინონ უფროსებს, უფროსებმა იზრუნონ უმცროსებზე. ქონებაზე არ უნდა წაჩხუბოს ძმები, ერთიმეორის უნარმა არ უნდა გამოიწვიოს შური. ერთს უნარი აქვს ცოდნის დაუფლების, შეუძლია მიაღწიოს წარმატებას მეცნიერებაში, მეორეს ვაჭრობისადმი უნარი აქვს და შეიძლება გახდეს მდიდარი. ამას ძმები უნდა მიუდგნენ გაგებით, არ არის აუცილებელი ყველა დაკავებული იყოს ერთნაირი საქმით. თუ წარმოიქმნება უთანხმოება, ძმებმა ის უნდა გადაწყვიტონ დიალოგის ფორმით, პატივი სცენ ერთიმეორის აზრს, ჯიუტობასა და სიმკაცრეს მიუყვართ მხოლოდ კამათსა და უკმაყოფილებაზე.

ისლამური ოჯახის უფლება

ქორწინებას ოჯახში შემოაქვს კეთილდღეობა და ბედნიერება ხოლო საზოგადოების ემატება ახალი და ჯანმრთელი წევრები. ალლაჰის ზეციური ძალა არის ის, რომ მან შექმნა ხალხი წყვილებად, ერთიმეორესთან სიმშვიდეში მყოფი, ერთიმეორესთან დაკავშირებული სიყვარულისა და თანაგრძნობის კავშირით (სურ „არ-რუმი,“ 30/21). სხვა აიათში ნათქვამია: „თქვენი ცოდები სამოსელია თქვენთვის, ხოლო თქვენ – მათთვის“ (სურა „ალ-ბაყარა,“ 2/187).

ქორწინების მიზანი არა მხოლოდ იმ-აშია, რომ მოწესრიგდეს მამაკაცსა და ქალს შორის ურთიერთობა. ალლაჰის შუამავალი (საღვთისმეტყველის ალექსი ვე სელლემ) ამბობდა: **დაქორწინდით და გაზარდეთ ჩვენი მოდგმა – განკითხვის დღეს მე ვიამაყებ თქვენით სხვა თემის (საზოგადოების) წინაშე**“ (აბუ დაუდი, 1,

173). მეჭრი არ უნდა იყოს ქორწინების დამაბრკოლებელი, არამედ ის უნდა იყოს სიმბოლო ახლად დაქორწინებულების სუფთა და მაღალი მიზანდასახულობის გამოხატულებისა.

კარგი შთამომავლობა ოჯახში ბედნიერებაა, მთელი ისლამური საზოგადოების კეთილდღეობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ რით ხელმძღვანელობს ახალგაზრდა ხალხი მეუღლის არჩევისას. ჰადისის თანახმად, საცოლეს ირჩევენ ოთხი ნიშნის გათვალისწინებით. ესენია: ქონება, მოდგმა, სილამაზე და რელიგიურობა. შუამავალი (საღლეღლაჰუ ალეჰი ვე სელლემ) გვირჩევდა უფრო მეტად გაგვეთვალისწინებინა ქალის რელიგიურობა. (ბუჰარი, ნიჟაჰ, 16).

მუსლიმანური ქორწინება არ უნდა იქცეს ფორმალურ აქტად. ნიჟაჰის (ქორწინების რელიგიური გაფორმება) შესახებ უნდა გაიგოს ხალხმა, აუცილებელია მეგობრებისა და ნათესავების გამასპინძლება, მუსლიმანურ ქორწილში უნდა იყოს მხიარული განწყობა. მაგალითად, ნებადართულია საქმროსა და საცოლის მიმართ საქებარი სიმღერები. ისლამი არ მიესალმება ქორწინებაზე მიპატიუების უარს. ალლაჰის შუამავალი (საღლეღლაჰუ ალეჰი ვე სელლემ) ამბობდა: „თქვენგან საუკეთესო არიან ისინი, ვინც უკეთესად ეპყრობიან თავიანთ ცოლებს“ (იბნ მაჯა, ნიჟაჰ, 50).

ყურანი უბრძანებს მორწმუნეებს კარგად მოექცნენ თავიანთ ცოლებს, წყალობა შეიძლება დამალული იყოს იმაში, რაც მათში არ მოგვეწონს.

ყურანში ნათქვამია: „მოეპყარით თქვენს ცოლებს ღირსეულად. თუკი ისინი თქვენთვის არასასიამოვნო არიან ასეც ხომ შეიძლება, ალლაჰმა მაინც დაგიბრუნოს ისინი ღიდ წყალობად. (სურა

„ან-ნისა“, 4/19)

მეუღლეებს უნდა შეეძლოთ მოითმინონ გაჭირვება და ოჯახური უთანხმოება, რათა შეინახონ ოჯახი. თუკი მათში გაუგებრობა იზრდება, შეუძლიათ მიმართონ სასამართლოს. თუ მოსამართლესაც არ შესწევს ძალა შეუნარჩუნოს მათ ოჯახი, მაშინ უკანასკნელი გამოსავალია „საფეხურებრივი განქორწინების“ სისტემა.

შარიათის თანახმად ნებადართულია გყავდეს ერთზე მეტი, მაგრამ არა ოთხ ცოლზე მეტი. მამაკაცის ეს უფლება დაკავშირებულია მრავალ არაუბრალე ვალდებულებასთან. მაგრამ, თუკი პირველი ცოლი გათხოვების დროს დადებს პირობას, რომ ის იქნება ერთადერთი ცოლი, ქმარი უნდა გაუფრთხილდეს ამ მოლაპარაკებას.

ისლამი არეგულირებს ურთიერთობებს მშობლებს შორის არა მარტო ზნეობრივ, არამედ ქონებრივ – სამართლებრივ სფეროშიც. შარიათის კანონები, რომლებიც განსაზღვრავს კუთვნილებას, მზრუნველობასა და მემკვიდრეობას, იცავს კანონებს და მოიცავს ყველა ბავშვს, მათ შორის ობლებსაც.

ისლამი ავალდებულებს შვილებს დაიცვან თავიანთი გაჭირვებული მშობლები. მამაკაცმა უნდა უზრუნველყოს არა მარტო ცოლი, არამედ გაჭირვებული ახლობლებიც. მემკვიდრეობის გაყოფისას შარიათი ითვალისწინებს ყველას, გარდაცვლილის შორეულ ნათესავებსაც კი.

ისლამი კეტავს გარყვნილების ყველა შესაძლებელ გზას: ნებადართული არ არის მამაკაცებისა და ქალების ერთად გართობა, განმარტობით ყოფნა, დაჟინებით ერთიმეორისადმი ყურება. ქალს ნებადართული არ აქვს მარტო გამგზავრება.

ისლამური სამართალი მოიცავს

ქორწინებისა და ოჯახური ცხოვრების ყველა მხარეს, ემსახურება ძლიერი მუსლიმანური ოჯახის ფუნდამენტს (საფუძველს).

მოხუცი ხალხისადმი პატივისცემით დამოკიდებულება

ყოველ მუსლიმანში მოხუც ხალხთან ურთიერთობისათვის უნდა იყოს ჩადებული პასუხისმგებლობა და მოვალეობა. მან უნდა მიაქციოს ყურადღება მათთან თავაზიანი და კეთილი ურთიერთობის დამყარებას. ვინც არ უნდა ახლდეს მას მოხუც ხალხთან, – პატივსაცემი და წესიერი ხალხი, ბაბუა და ბებია, მასწავლებლები, ბიძია და ბიცოლა, მეზობლები – ყველასადმი მან უნდა გამოავლინოს პატივისცემა და იყოს ტაქტიანი, გაუფრთხილდეს მათ უფლებებს და დაეხმაროს შესაძლებლობების მიხედვით. ჭეშმარიტი წყალობა იქნება მათგან კეთილი სურვილებისა და ღარიბების მიღება, მათი ხანგრძლივი ცხოვრების გამოცდილებიდან სარგებლობის მიღების შესაძლებლობა, ამიტომ ზედმეტი არ იქნება ყოველ შემთხვევაში მათთან სასარგებლო საუბრების მოწყობა.

ამრი ბინ შუაბი თავისი მამის სიტყვებით გადმოგვცემს, რომ მისი ბაბუა აბდულლაჰ ბინ ამრი იხსენებდა: ალლაჰის შუამავალმა თქვა: „არ მოგვეკუთვნება ჩვენ ის, ვინც არ იცოდებს ჩვენ შორის უმცროსებს და არ აღმოუჩენს პატივისცემას უფროსებს“ (აბუ დაუდი თირმიზი).

აგრეთვე აბუ მუსას სიტყვებით გადმოგვცემენ, რომ ალლაჰის შუამავალმა (სალელელაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) თქვა: „ჭეშმარიტად, უზენაესი ალლაჰისადმი პატივისცემის გამოხატვაა ჭაღარა მუსლიმან, ყურანის ზეპირად მცოდნე ადამიანთან მიმართებაში პატივისცემის გამოვლინება, რომელიც სამართლიან

მმართველობასთან დამოკიდებულებაში არ გადააბიჯებს საზღვრებს“ (აბუ დაუდი).

ნათესაური კავშირები

უზენაესმა ალლაჰმა ერთ-ერთ ქუდსი – ჰადისში თქვა: „მე გულმოწყალე ვარ (არ – რაჰიმ). ქალურ საუნჯეთაგან ერთ-ერთს (საშეილოსნოს) მე დავარქვი ჩემი სახელებიდან რაჰიმი. ვინც მოინახულებს ერთი ბუნების წიაღიდან გამოსულ (ნათესაგებსა და ახლობლებს) მეც მას მოინახულებ. ვინც არ მოინახულებს ერთი ბუნების წიაღიდან გამოსულებს, მას მე წავართმევ ნათესაურ კავშირებს.“ (ბუჰარი).

ყოველი მუსლიმანი უნდა ცდილობდეს შეინარჩუნოს ნათესაური დამოკიდებულება და არასდროს გაწყვიტოს ის რაიმე მიზეზის ან უთანხმოების გამო. ნათესაურ დამოკიდებულებაში ყოველთვის ეცადეთ დაიცვათ ერთიმეორესთან მიმართებაში უფლებები და მოვალეობანი. დღესასწაულებზე, მნიშვნელოვან ზეიმებზე აუცილებლად, მოინახულეთ ისინი, მათგან განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმეთ ავადმყოფების მონახულებას, აღმოუჩინეთ ყოველგვარი მხარდაჭერა და დახმარება. იმ ნათესაგების, რომლებიც ცხოვრობენ შორს, შესაძლებლობის მიხედვით მისწერეთ წერილები და იქონიეთ სატელეფონო კავშირები.

მეზობლების უფლება

ისლამი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს მეზობლებთან კავშირს. ალლაჰის შუამავალმა (სალელელაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) ამ საკითხთან დაკავშირებით თქვა: „ჯვებრაილმა მეზობელთან ურთიერთობაში მე მომცა იმდენი კეთილი ღარიბება, რომ ვივარაუდებ, მეზობელი იქნებოდა ჩართული ჩემს ნათესავთა სიაში“ (ბუ-

ჰარი, ალიბი, 28; მუსლიმი, ბირრ ვე სილია, 140-141; იბნ მაჯა, ადაბ 4). ერთ-ერთი ჰადისი აგრეთვე გვამცნობს: „აღლაჰისა და განკითხვის დღის მორწმუნე, დაე, მეზობლისადმი იყოს გულუხვი“ (ბუჰარი, ადაბ, 31; მუსლიმ იმან, 74; იბნ მაჯა, ადაბ, 4).

ჯეშმარიტი მუსლიმანი უნდა იყოს სრული ყურადღებით მეზობლების უფლებებისადმი და არ მიაყენოს მათ ზიანი ან რაიმე უხერხულობა. ამასთანავე მორჩილად გადაიტანოს მეზობლის მხრიდან მიყენებული უხერხულობა, გაუფრთხილდეს მის ღირსებასა და ქონებას თავისის მსგავსად, ავადმყოფობის დროს მოინახულოს, ეცადოს დაეხმაროს გაჭირვებაში, გაიზიაროს მათი სიხარული და დაამშვიდოს უბედურებისას.

მეგობრული და ძმური დამოკიდებულება

აღლაჰის ხათრისათვის ისლამი მორწმუნეებს შორის აღვიძებს მეგობრობას, ძმობას, კეთილდღეობასა თუ გაჭირვებაში, ხევასა თუ სიძნელეებში, მიუხედავად საზოგადოებაში დაკავებული მდგომარეობის, არსებული კაპიტალისა და ამქვეყნიური უთანხმოების წარმოშობისა. მეგობრის არჩევისას მორწმუნე აუცილებლად ყურადღებით უნდა იყოს. მოერიდეთ უზნეო და ზნედაცემულ ხალხთან ურთიერთობას. აღლაჰის შეამაგალმა (საღვთო სიბრძნე) ამ საკითხთან დაკავშირებით თქვა: „ჯეშმარიტი მეგობარი რელიგიაშია. დაე, ყოველმა თქვენგანმა შეხედოს ვისთან ააწყოს მეგობრობა“ (თირმიზი). თუკი მუსლიმანი თავისი მეგობრობით, სიყვარულის გრძნობით იქნება მეგობართან და შეხვედრისას იხელმძღვანელებს აღლაჰის კმაყოფილებით, მაშინ უსიტყვოდ, მეგობრობისგან შეიძენს ჯეშმარიტ კეთილდღეობას“

აბუ ჰურაირა გადმოგვცემს, რომ შეამაგალმა (საღვთო სიბრძნე) აღვიძო ვე სეღლე (თქვა: ერთხელ ერთმა ადამიანმა მოისურვა მოენახულებინა სხვა სოფელში მცხოვრები თავისი ძმა (რწმენით). უზენაესმა აღლაჰმა იმ გზაზე, რომელზეც ის მიდიოდა, გაგზავნა ანგელოზი. როდესაც მივიდა მასთან ანგელოზი ჰკითხა: „საითკენ მიდიხარ?“. „მან უპასუხა: „მე მინდა მოვინახულო ამ დასახლებაში მყოფი ჩემი ძმა“. ანგელოზი შეეკითხა: „აღბათ, მას შეუძლია აღმოგიჩინოს შენ რაიმე დახმარება ან მოგცეს რაღაც და შენ ჩქარობ მიიღო ის?“ ადამიანმა უპასუხა: „არა, ჯეშმარტად, მე ის შევიყვარე აღლაჰის ხათრისთვის!“ მაშინ, – ანგელოზმა უთხრა: „მე, კი, ჯეშმარიტად, გამოგზავნილი ვარ შენთან აღლაჰის მიერ, რომ გითხრა, ღმერთმა შენც ისევე შეგიყვარა როგორც შენ შეიყვარე ის ადამიანი მისი ხათრისათვის“ (მუსლიმი).

მუჰამმედ ბაქრმა აუკრძალა ჯაფერ სადიყს მეგობრული ურთიერთობის დამყარება ხალხის შემდეგ კატეგორიასთან:

- მანკიერ ადამიანთან, რომელიც სიძუნწით გთავაზობს შენ თავის საქონელს;

- ძუნწთან, რომელიც მიგატოვებს სიღარიბეში;

- მატყუარასთან, რომელიც უდაბნოში მირაჟის მსგავსია, როდესაც ახლოს დგას - შორსაა, ხოლო როდესაც შორს - ახლოს;

- უმეცართან, რომელიც ბოროტებას გიკეთებს და ამბობს, რომ აკეთებს მას შენ საკეთილდღეოდ;

- მათთან, ვინც წყვეტს ნათესაურ კავშირებს.

თარგმნა: ბ. შანთაძემ

საზამთრო-დიდი სიხარული,
სიღრმისეული გიჟობა

საზამთრო ბუნებაში უმსხვილესი ხილია, მას სხვანაირად „გოგრასაც“ უწოდებენ. მის სამშობლოდ აღიარებულია სამხრეთ აფრიკა. უდაბნო კალაქ-არას მიდამოებში დღემდე იზრდება ველური საზამთრო. აფრიკული ველური საზამთრო ძლიერი ფესვთა სისტემით, მწარე გემოთი და მცირე ნაყოფით მცოცავი მცენარეა. მაგრამ გვეხვდება ტკბილი ეგზემპლარებიც. ჩანს, ჯერ კიდევ უძველეს დროში მათ მიიქციეს ადამიანის

ერთად, საზამთროც უყვარდა. მუჰამმედის ცხოვრების შემდეგ, 11-12-ე საუკუნეებში არაბებმა საზამთრო გააცნეს დასავლეთ ევროპას. გოგრისებრთა ოჯახის ამ წარმომადგენლის შემოტანა რუსეთში დაიწყო თათრებმა. ის შემოჰქონდათ ნედლეულის სახით. რუსეთში საზამთროს ჭამა დაიწყო მხოლოდ 17-ე საუკუნიდან, ამ დრომდე კი მის ნაწილაკებს ასველებდნენ და ხარშავდნენ სანელებლის ოროქლით. ათასი წლის განმავლობაში, ველურ, ნა-

ყურადღება. სახელგანთქმული „უდაბნოს მეფე“ ცნობილი იყო ძველ ეგვიპტეში, სადაც ის გამოჰყავდათ 4000 წლის უკან, როგორც კულტურული მცენარე. ჩვენს ერამდე 1500 წლის წინ საზამთრო ცნობილი გახდა არაბებისათვის. ჰაღისების წყალობით ჩვენს დრომდე შემონახული იქნა მონაცემები იმის შესახებ, რომ მუჰამმედ შუამავალს, ფინიკსა და ყურძენთან

ცრისფერ, ფორთოხლის ზომის ნაყოფიდან საზამთრო გადაიქცა ნამდვილ გოლიათად, ზოგიერთ ხარისხის საზამთროს საშუალო წონა აღწევს 10-12 კილოგრამს! თანამედროვე საზამთრო გაირჩევა გემოს მიხედვით – საკვებიდან დაწყებული დესერტით დამთავრებული, ფერის მიხედვით – წითელი, ნარინჯისფერი და ყვითელი. არსებობს აგრეთვე ზოლებ - ქერქიანი

და ერთფეროვანი საზამთრო. მაგალითად, „ვოლგისპირეთის“ მწიფე საზამთროს გააჩნია თითქმის თეთრი კანი, ხოლო უზბეკური ჯიში „ჰაით ყარა“ ითვლება დამწიფებულად, როდესაც მისი კანი მუქი მწვანე, თითქმის შავი ფერისაა. ტროპიკული ზონიდან გამოსული ათას წელზე მეტი ხნის ეს ნაყოფი შეეგუა სხვა კლიმატურ სარტყელს და ეხლა ის ხარობს ყველგან – ეკვატორიდან ციმბირამდე. როგორც დესერტი და გემრიელი საჭმელი მისი სახელწოდება სხვადასხვა ქვეყნებშიც გავრცელდა. ინდოეთში საზამთროს ჰქვია „თარბუზ“, თურქეთში – ყარფუზ“, ირანში – „ჰერბოზა“. სიტყვა „ჰარბიუზიდან“, რომელიც ირანულ ენაში აღნიშნავს ნესვს, ან ვეებერთელა კიტრს, წარმოიშვა ამ მცენარის რუსული სახელწოდება.

რას არ ამზადებენ საზამთროსგან! ამასთანავე საკვებად გამოიყენება ყველაფერი: წითელი რბილენი, მწვანე ქერქი და მისი თესლი. საზამთროს რბილენის ორთქლში გატარებით ამზადებენ საუკეთესო თაფლს. ქერქისგან – მურაბასა და ცუკატს. ჩინეთში ქერქს წვავენ, თუთქავენ და ამჟავებენ როგორც ბოსტნეულს.

საზამთროს თესლი მდიდარია ცილებითა და ცხიმებით, ბევრ ქვეყნებში მას ჭამენ როგორც მზესუმზირას. მისგან აგრეთვე ამზადებენ საჭმლის მაღალი ხარისხის ზეთს. მაგრამ ყველაზე საყვარელ ტრადიციულად რჩება ახალი საზამთრო. ძალიან უბრალო და გემრიელია ხილი.

სრული სარგებლიანობა

საზამთრო – დიეტური პროდუქტია, მისი მიღების შემდეგ პრაქტიკულად არ არსებობს არავითარი უკუჩვენება. საზამთრო შედგება წყლისგან (მასის ნაყოფის 80%), მასში არის პექტინი და მცენარეული უჯრედისი, ხოლო ფრუქტოზა მას აძლევს ტკბილ გემოს. აი, ეს მისი შემადგენელი მცირე კალორიული ნაწილები (100 გრ დაახლოებით 25-35 კ/

კალ) კუჭს სრულიად ავსებს, ამავე დროს ქმნის მაძღრობის შეგრძნებას. ამასთან ტკბილი საზამთრო შეუძლით ჭამონ დიეტით დაავადებულებმა. ორგანიზმის მიერ ფრუქტოზის 30-40 გრ აითვისება ინსულინის დანაკარგის გარეშე. სახელდობრ, ასეთ (უსაფრთხო) ადვილად ასათვისებელ შაქრის რაოდენობას შეიცავს ზოლებიანი 1კგ ხილი. გარდა ამისა გლუკოზა და ფრუქტოზა, რომელსაც შეიცავს საზამთრო, აითვისება ნელ-ნელა მცენარეული უჯრედისის გამო და სისხლში შაქრის შემცველობა უეცრად არ აიწევა. საზამთროს წვნიანი რბილენი არა მხოლოდ ამხნევებს სიცხის დროს, არამედ აქრობს წყურვილის შეგრძნებას და დაღლილობის შემდეგ აღადგენს ორგანიზმის იმუნიტეტს. ის არის აგრეთვე წამალი და რეკომენდირებულია ციებ-ცხელების დროს, როგორც სიცხის დამწევი საშუალება. საზამთროს მიღების შემდეგ, განიკურნება ბევრი სნეულება. ძველმა არაბებმა იცოდნენ და თვლიდნენ, რომ საზამთროს მუდმივი მიღება საჭმლის წინ ასუფთავებს ორგანიზმს და გამოაქვს ავადმყოფობა სხეულიდან.

რისი მკურნალია საზამთრო?

საზამთროს წვენი სრულიად ასუფთავებს ორგანიზმს შიგნიდან, ხოლო რბილობილის შემადგენლობაში მყოფი უჯრედისი გამოდის შინაგანი ცოცხის როლში და ხელს უწყობს ორგანიზმიდან ნარჩენების გამოყოფას. ამიტომ საზამთრო რეკომენდირებულია სხვადასხვა სახის ინტოკსიკაციასთან საბრძოლველად.

საზამთროს გამორეცხვითი მოქმედება გამოიყენება ისეთი დაავადებების სამკურნალოდ, როგორიცაა გულის არის, სისხლძარღვთა, სახსრების, თირკმლებისა და ნაღვლის პროცესების ცვლათა დარღვევის დროს.

ამ შემთხვევაში უფრო ეფექტურია

ეგრეთ წოდებული საზამთროს დიეტა, როდესაც რამდენიმე დღის განმავლობაში საჭმლად გამოიყენება მხოლოდ საზამთრო და შავი პური. 1,5-2 კილოგრამ საზამთროს რბილუფს ყოველ რვა ნაწილად და ჭამენ თითო ულუფად ყოველი ორი საათის შემდეგ.

ის ხსნის შეშუპებებს, რომლებიც გამოწვეულია გულ - სისხლძარღვთა სისტემისა და თირკმლების დაავადებით, და ამავე დროს ის ორგანიზმს ამარაგებს კალციუმით, რომელიც სხვა შარდმდენებთან ერთად გამოირეცხება ორგანიზმიდან.

- აჩქარებს ქოლესტერინის გამოყვანას.

- წინააღმდეგობას უწევს ქვების წარმოქმნას და ორგანიზმიდან დევენის წვრილ ქვებს.

- ხსნის ართროზისა და ნიკრისის ქარების შეტევას. საზამთრო a, c და a b ჯგუფის ვიტამინების კარგი წყაროა. ის შეიცავს მინერალურ მარილებს – კალციუმს, მაგნიუმსა და რკინას.

ამ ნივთიერებებს აგრეთვე გააჩნია სამკურნალო თვისებები.

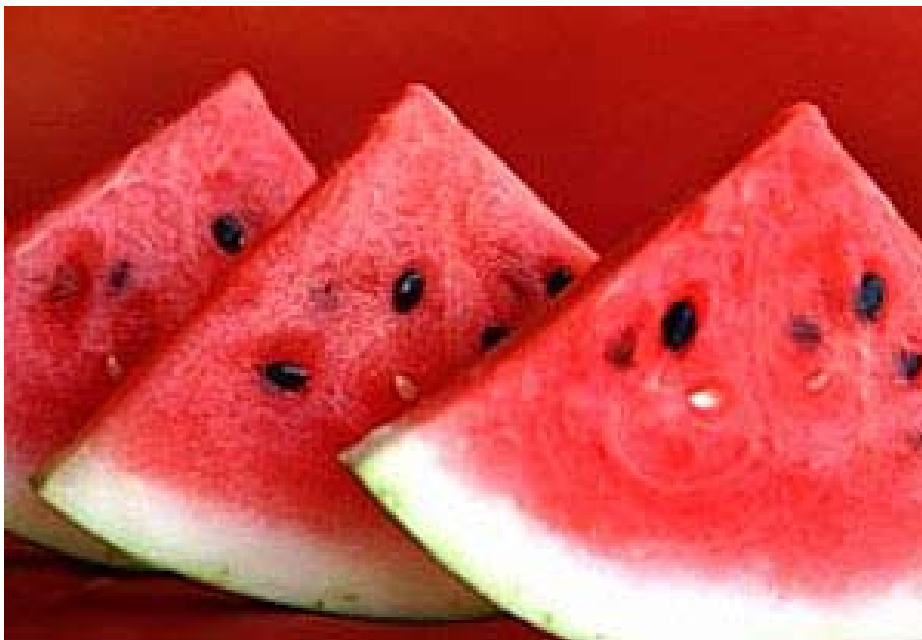
საზამთრო, რკინის შემადგენლობის

მიხედვით, ჩამორჩება მხოლოდ სალათის ფურცლებსა და ისპანახს.

ამიტომ, სახელობრ, მწვანე გოლიათი სასარგებლოა რკინის დეფიციტის ანემიით შეპყრობილი ავადმყოფებისა და ძუძუთი მკვებავი დედებისათვის, რომელთა ორგანიზმსაც გააჩნია ანემიისადმი მიდრეკილება.

საზამთრო მაგნიუმის ნამდვილი საწყობია. მაგნიუმი პასუხისმგებელია სისხლძარღვების შეკუმშვასა და გაფართოებაზე, ის, აგრეთვე, ხელს უწყობს გულ - სისხლძარღვთა სისტემის მუშაობას. ორგანიზმში ამ ნივთიერებების ნაკლებობამ შეიძლება გამოიწვიოს სისხლის წნევის ამაღლება. მაგნიუმი ხელს უშლის ქვების წარმოქმნას ნალევლსა და თირკმელში, ხელს უწყობს ორგანიზმიდან ქოლესტერინის გამოყვანას, აუმჯობესებს კუნთოვანი სისტემის მდგომარეობას, ხსნის კუნთოვან სპაზმებს, ამცირებს ნერვულ აღგზნებადობას, ამცირებს მტკივნეულ შეგრძნებებს. ეს მინერალური ნივთიერება ამაგრებს ძვლოვან ქსოვილს, ხელს უწყობს ვიტამინ დ-ს ათვისებას, რომელიც, როგორც ცნობილია პასუხისმგებელია ძვლების ზრდასა და სიმკვარეზე.

საზამთრო მაგნიუმის შემცველობასთან დამოკიდებულებაში უნიკალური ხილია. ადამიანის მიერ ამ მიკროელემენტის სადღეღამისო მოთხოვნილება – 300 მგ-ია. საზამთროს 100 გრამ რბილუფში მისი შემცველობა 224 მგ-ია. ამრიგად, დღეში საკმარისია 150 გრამი საზამთროს მიღება, რომ აითვისო მაგნი-

უმის ნორმალური რაოდენობა.

საზამთრო თავისი უნიკალური სამკურნალო თვისებებით ვაღდებულება კიდევ ერთ ნივთიერების ლიკოპინის წინაშე. ლიკოპინი სულ ახლახან იქნა აღმოჩენილი მეცნიერების მიერ. ის, როგორც ბეტაკაროტინი არის ვიტამინ

a-ს წინამორბედი და პასუხისმგებელია ზოგიერთი მცენარის წითელ ფერზე. მისი ფასეულობა იმაშია, რომ ის ფლობს მძლავრ ანტიოქსიდურ თვისებებს. ლიკოპინს ბადალი არ მოეპოვება ორგანიზმზე საზიანო ზემოქმედებების დაცვის საქმესა და სიმსივნესთან ბრძოლაში. პირველი მცენარე რომელშიც ნახეს ლიკოპინი იყო პომიდორი. მაგრამ საზამთროც აღმოჩნდა ადამიანის ჯანმრთელობის ღირსეული და სასიამოვნო დამცველი.

როგორ ავირჩიოთ საზამთრო?

იმის გამო, რომ საზამთრო დაფარულია მწვანე ქერქით, შეიცავს საიდუმლოებას შიგნეულის შესახებ, ყველას უყვარს მისი გულის დაგემოვნება. ძალიან საინტერესოა გემრიელი და ტკბილი საზამთროს არჩევა. სინამდვილეში საზამთროს „გარეგნობას“, მის ქერქს (გარეკანს) ბევრი რამ შეუძლია მოგვითხროს.

სპეციალისტები გვირჩევენ, თუ რას უნდა მივაქციოთ ყურადღება მწვანე საზამთროს არჩევისას. თუ საზამთრო ზოლებიანია, რაც უფრო გამოხატულია ნათელი და ბნელი ფერების კონტრასტი, მით უფრო გემრიელი და არომატული უნდა იყოს მისი რბილუმი. ერთფერიან საზამთროს კანი უნდა იყოს ნათლად გამოხატული ფერის. დამწიფებულ გზემპლარს გააჩნია მბრწყინავი კანი. ლაქა, რომელზეც იდო საზამთრო დამწიფების დროს, ჩვეულებრივ პატარა და ყვითელია. მწიფე საზამთროს კანი მაგარია და არ იკაწრება ფრხილით, მისი ძირი კანის შეერთების ადგილას უნდა იყოს მშრალი.

გამოდის, რომ დააგემოვნო და აირჩიო კარგი საზამთრო დიდი წარმატებაა. ის, ხომ ყოველთვის სიურპრიზია. წინასწარ არ იცი, რა არის შიგნით. როგორი ფერისაა შიგნეული და რამდენი სარგებლობაა მწიფე ნაყოფისგან! და ისიც უდავოა, რომ საზამთროს პატარა სიხარულს ვერ უწოდებენ!

თარგმნა: გ. ხოზრევანიძე

რამაზანი - დღესასწაული ერთი თვის ხანგრძლივობით

ანუ 15 ხერხი, რითაც ეს თვე გადაიქცევა განსაკუთრებულად თქვენი შვილები-სათვის

ყოველწლიურად ჩვენ ველოდებით ამ თვეს და ყოველთვის მრავალი ჩვენგანი განიცდის სასოწარკვეთილებას, რომ რამაზანი ასე სწრაფად დამთავრდა, ხოლო განცდა იმისა, რომ ჩვენ ბევრი რამ ვერ მოვასწარიტ, გვრჩება დიდხანს. გირჩევთ წელს მოემზადოთ ამისათვის წინასწარ თვითონ და რაც მთავარია, დაფიქრდეთ იმაზე, როგორი იქნება ეს რამაზანი თქვენი შვილებისათვის. ბავშვური შთაბეჭდილება ხომ ყველაზე ძლიერია და მასზე იქნება დაფუძნებული მომდევნო მარხვებისადმი დამოკიდებულება.

ამრიგად, რამდენიმე რჩევა, როგორ გადავაქციოთ რამაზანი განსაკუთრებულად:

1. ჩაატარეთ ოჯახური შეხვედრები რამაზნის განმავლობაში.

რამაზნის დაწყებამდე ერთი კვირით

ადრე შეიკრიბეთ ოჯახებით და ისაუბრეთ მის შესახებ. დაე, თითოეულმა მოყვეს რაც იცის რამაზანზე, როგორ განვსაზღვრავთ ამ თვის დასაწყისს, რა უნდა აკეთონ და არ აკეთონ მუსლიმანებმა რამაზანში, როგორ იცვლება დღის წესრიგი, გაუზიარეთ ერთმანეთს იდეები, ვის რისი გაკეთება უნდოდა რამაზნის თვის განმავლობაში.

2. შეხვდით რამაზანს

ნუ შემოიფარგლებით მარხვის დადგომის მოლოცვისას ფრაზით „მუბარაქი რამაზანი.“ თქვენ შეგიძლიათ გააღამაზოთ სახლი, მორთოთ ოთახები, ერთად გააკეთოთ ლამაზი პლაკატი შეგონებით და ჩამოკიდოთ მისაღებ დარბაზში, ბავშვებს შეუძლიათ გაბერონ ბუშტები და მორთონ თავიანთი ოთახები. შესაძლებელია თქვენს პატარებს გაუჩნდეთ საკუთარი იდეები, თუ როგორ შეხვდნენ ამ თვეს.

3. ყოველ საღამოს მოყევით რამაზნის ისტორიები

დაე, ის იყოს არა მარტო ისტორიები ბავშვების წიგნებიდან. მოუყევით პატარებს, როგორ ხვდებოდით და აცილებდით თქვენ რამაზანს, როცა იყავით პატარები. თქვენ შეგიძლიათ თვითონ მოიგონოთ ისტორია, სადაც მთავარი მოქმედი გმირი იქნება თქვენი პატარა, თავგადასავლებზე რამაზანში და სხვა.

4. ნება დართეთ

შვილებს იმარხულონ თუნდაც დღის მცირე ნაწილში

როცა შვილები ხედავენ, თუ როგორ მარხულობენ მათი მშობლები და უფროსი და-ძმები, ისინიც ცდილობენ მიბაძონ მათ და სურთ იმარხულონ. ნება მიეცით და წახალისეთ მათი სურვილებისათვის, თუგინთ მათი მარხვა იყოს ორსაათიანი. ხოლო იფთრის (პირის ხსნა) დროს მოუმზადეთ მათ რაიმე საყვარელი კერძი.

5. მოამზადეთ საჩუქრები თანაკლასელებისათვის

წინასწარ მშობლებთან შეთანხმებით მოამზადეთ თანაკლასელებისათვის სპეციალური პარკები საჩუქრებისათვის. თქვენ შეგიძლიათ ჩააწყოთ მათში კანფეტები, პატარა საჩუქრები, ფანქრები და პატარა ღია ბარათები, სადაც ორი-სამი წინადადებით იქნება რამაზნის მილოცვები. დაე, ამ თვის დასაწყისში ბავშვებმა აჩუქონ ასეთი პარკებით საჩუქრები თავიანთ თანაკლასელებს.

6. ჩაატარეთ რამაზნის პრეზენტაცია ყურანკურსში

ყურანკურსში შეიძლება მოელაპარაკოთ პედაგოგს თავისუფალ დროს ჩაგატარებინოთ რამაზნის პრეზენტაცია. შეიძლება პედაგოგებმა და მოსწავლეებმა მოამზადონ კითხვები ვიქტორინის ან კონკურსის

ჩასატარებლად. წახალისეთ აქტიური მონაწილეები, შეაქეთ და დაასაჩუქრეთ ისინი.

7. გააკეთეთ ხელნაკეთი სუვენირები, დახატეთ სურათები რამაზანზე

ნახატები და ხელნაკეთი სუვენირები მშვენიერი ხერხია ბავშვებისათვის, რათა უფრო მეტი გაიგონ რამაზანზე. დაე, ბავშვებმა დახატონ მთვარის სხვადასხვა ფორმები და აჩვენონ თუ რომელი მიუთითებს დასაწყისზე. გააკეთეთ პლაკატი საყვარელი კერძების გამოსახულებით იფთრისათვის. (შეიძლება ჟურნალიდან გამოჭრა). შეიძლება აგრეთვე სპეციალური თეფშებისა და ჭიქების გაკეთება სადღესასწაულო მაგიდისათვის. (ამისათ-

ვის შესაძლებელია ფერადი ქაღალდებით მოირთოს ერთჯერადი ჭურჭელი).

8. ამოირჩიეთ მთვარიანი ღამე სასიეროდ

ძილის წინ წაიყვანეთ შვილები მანქანით იმ ადგილას, საიდანაც უფრო კარგად გამოჩნდება მთვარე (შეიძლება ფეხით გასეირნება, ოღონდ ჩაიცვან თბილად). ეს გააკეთეთ თვის დასაწყისში და დასასრულს. უფრო უკეთესი იქნება, თუკი თან იქონიებთ დურბინდს ან ტელესკოპს!

9. დაპატიუთ თქვენი შვილის მეგობრები იფთარზე, რომელიც მომზადებული გაქვთ მხოლოდ შვილებისათვის

დაე, შვილებმა თვითონ შეადგინონ დასაპატიუებელი სტუმრებისა და მენიუს სია. შესაძლებელია დაგეხმარონ უფროსებს მომზადებაში. შეიძლება კერძები იყოს უბრალო, ძალიან მნიშვნელოვანია, თუკი შვილები მიიღებენ მონაწილეობას სამზადის პროცესში. ასევე აუხსენით მათ, რა ჯილდოს მიიღებს ის ადამიანი, ვინც აჭმევს მარხულებს.

10. მოამზადეთ იფთარი თქვენი ოჯახის უფროსი თაობის – ბებია – ბაბუასათვის

ერთიანი ვახშმის შემდეგ თხოვეთ თქვენს უფროსებს, მოგიყვებოდნენ რაიმე რამაზნის შესახებ. თუ როგორ ხვდებოდნენ ისინი მას, როცა იყვნენ პატარები, როგორი იყო ყველაზე დასამახსოვრებელი რამაზანი, როგორც აცხადებდნენ ადრე მარხვის დაწყებაზე და როგორ ახლა; როგორ ზეიმობდნენ ადრე და როგორ - ახლა, რას ჭამდნენ ადრე, რას ჭამენ ახლა და სხვა.

11. წაიყვანეთ ისინი მეჩეთში თერავიჭ ნამაზზე

სად შეიძლება კიდევ იგრძნონ ბავშვებმა რამაზნის ატმოსფერო თუ არა მეჩეთში? სად შეიძლება კიდევ იგრძნონ მათ თავიანთი თავი ჯამაათის ნაწილად თუ არა ერთიანი ღოცვის დროს? წაიყვანეთ თქვენი შვილები თერავიჭ ნამაზის სალოცავად მეჩეთში გამოსასვლელ დღეებში, როცა ისინი არ იქნებიან დატვირთული საშინაო საქმეებით. დაე, მათ ცოტა აიღონ თავიანთი დანაზოგიდანაც, რათა გააკეთონ მსხვერპლ შეწირვა.

12. გაიხსენეთ ღარიბები

ამოირჩიეთ დღე მოწყალეების გასაღებად. მოინახულეთ მეჩეთები ან სახლები, სადაც ეწეობა მოწყალეების სადილები, დაეხმარეთ მის მომზადებაში ან მატერიალურად. შეეცადეთ იპოვოთ გაჭირვებული და ბავშვებიანი ოჯახები, თქვენს შვილებთან ერთად იყიდეთ მათთვის საჩუქრები და მიუტანეთ მათ სადაყად.

13. გააკეთეთ და გაგზავნეთ თქვენი ხელით გაკეთებული ღია ბარათები

მანმადე, ვიდრე დაიწყებოდეს რამაზნის მთვარე, გამოყავით დრო და ბავშვებთან ერთად მოამზადეთ ღია ბარათები მეგობრების, მშობლების, ბებიების, მამიდების, ბიძებისა და ნათესავებისათვის. გაგზავნეთ ისინი ადრე, რათა მიიღონ დროულად.

14. იმღერეთ ბეითები

როცა ბავშვები მოიცლიან სათამაშოდ, ან ტელევიზორის ყურების მაგივრად, ჩაუერთეთ მათ ბეითები. შეეცადეთ ადრინადად ნახოთ კასეტა თქვენს ენაზე (თუკი შესაძლებელია) ან ალტერნატიული – ინგლისურ ან სხვა უცხოურ ენაზე, რომელსაც

სწავლობს ბავშვი სასკოლო პროგრამით. შეისწავლეთ თქვენც ეს სიტყვები და იმდერეთ ხანდახან ერთად ბეთები.

15. გააკეთეთ წიგნაკი „რამაზანი 2009“

აწარმოეთ დღიური მთელი მარხვის განმავლობაში. დაე, წიგნაკი იყოს თვალსაჩინო ადგილას, რათა ყველას შეეძლოს მისი ნახვა და თავისი შთაბეჭდილების დაწერა. თვის დასაწყისში აუცილებლად მიუთითეთ 3 მიზანი თითოეულისათვის, რასაც ეცდებით განახორციელოთ ამ

თვეში. დღესასწაულზე შეაჯამეთ, წაიკითხეთ ერთად თქვენი დღიური. გააკეთეთ დასვენება და დაურიგეთ საჩუქრები მათ, ვინც განახორციელა საკუთარი გეგმები.

და რაც მთავარია, არ დაუშვათ ტყუილად დროის დაკარგვა, იკითხეთ და ისწავლეთ ყურანი თვითონ და შვილებთან ერთად.

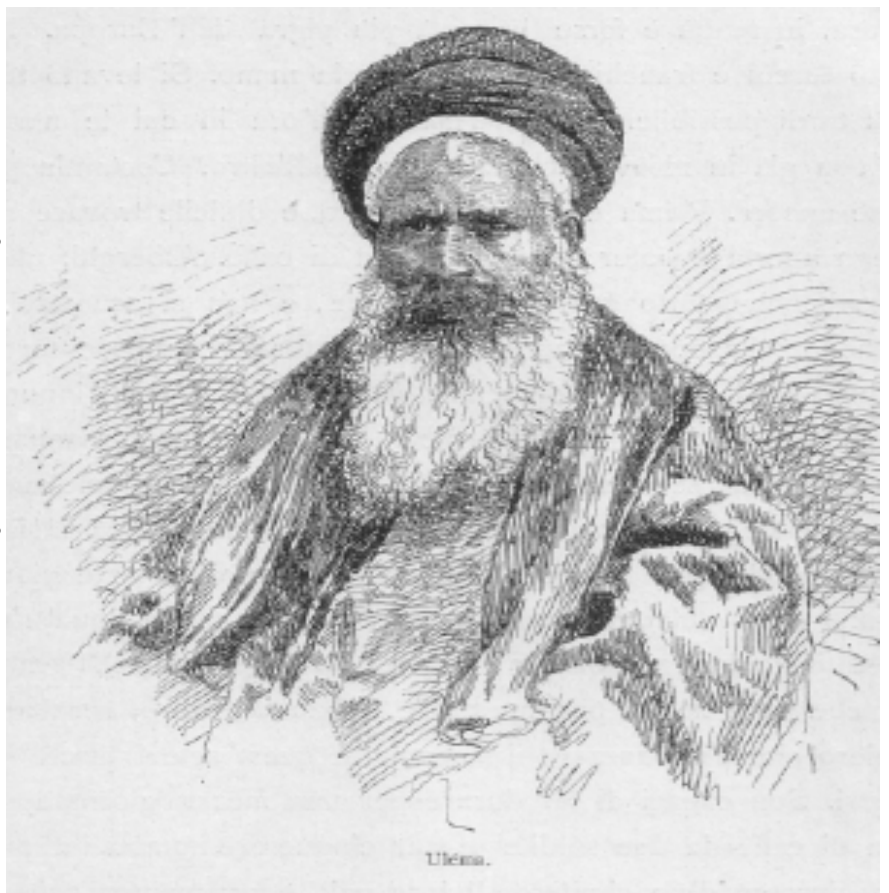
დაე, ყველა კეთილი საქმე, რასაც მიეჩვევით ამ თვეში, გაცილებდეთ მთელ წელიწადს თქვენ! ამინ!

თარგმნა: მ. გურგენიძე

„მადისა მოთმინებისა და ნებისყოფის სიმშლით“ (ჰაღისი) მსოფლიოს გამოჩენილად ადამიანების გამოჩენილები ისლამის რელიგიისა და შუამავალ მუჰამედის შესახებ

„ჩვენი საუკუნის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის მიერ ჯერ კიდევ ახალადმოჩენილი რეალობიდან 14 საუკუნით ადრე, წერა-კითხვის უცოდინარი ადამიანის მიერ აღმოჩენამ, ძალიან გამოცა და გამაკვირვა. ჩემ მიერ ჩატარებულმა ყველა გამოკვლევა-მაც, უეჭველი აზრით, იმ დასკვნამდე მიმიყვანა, რომ ყურანი ნამდვილად ზეშთაგონებრივი წარმოშობისაა“

კანადელი პროფესორი კეით ლ. მურია

„დიახ, ყურანი, რომელიც მეცნიერებას გზას უნათებს, ალლაჰის მიერაა გარდმოვლენილი. თავის დროზე მისი ჭეშმარიტება სათითაოდ გაიხსნება და ჩამოყალიბდება“...

ამერიკის კვლევითი დაწესებულების ანატომიის კათედრის გამგე, პროფესორი მარშალ ჯონსონი

„ყურანი არ არის ამქვეყნიური სიბრძნე, ის არის ზეციური შთაგონება.“

ტაილანდის საინ-მაინის უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტის დეკანი. პროფესორი ტაჟაკებ ტაჟასონი

„უეჭველია, ეს წიგნი (ყურანი) ზემოდან დაჰყურებს სამყაროს. აბა, ნახეთ არსებული და არარსებული, ყველაფერი მასში დეტალურად მოსჩანს და თანაც ისეთი დამაჯერებლობით აღწერს, რომ ადამიანის გონებისთვის შეუძლებელია მის ძალაზე მიღწევა! ... არ არსებობს მისთვის რაიმე უხილავი!“

ტოკიოს მეცნიერული კვლევის ცენტრის დირექტორი, პროფესორი იუშილ კოზაინი

„შეუძლებელია ეს ცნობები ადამიანს ეკუთვნოდეს! რადგანაც

ჩვენ, მეცნიერებს, მხოლოდ ერთ საკითხზე შეგვიძლია ჩაღრმავება. სინამდვილეში ყურანი მთელ სამყაროში არსებულ ცნობებს, უფრო მეტიც, შორეულსაც კი ამომწურავად მოიცავს და ხსნის. ასე ვრცელი დიაპაზონის მომცველი, ნამდვილი აკადემიური მეცნიერული ნიჭი არც ერთ მიწიერს არ გააჩნია! ამის შემდეგ ჩემი მეცნიერული ცხოვრების მიმართულება ყურანი იქნება! ჩემს ადრინდელ ვიწრო მეცნიერულ ჩარჩოებს ყურანით გავიფართოვებ! ...“

პროფესორი იუშილ კოზაინი

„ეს არავითარ შემთხვევაში არაა ამქვეყნიური გამოცდილებების შედეგი. დასაწყისიდან ვფიქრობ. ძნელია ყურანის შესახებ რაიმე კომენტარის გაკეთება! ნამდვილად გაოცებული ვარ! ...“

როგორც ირკვევა,

ჩვენ გადავდივართ საუკუნეში, სადაც მეცნიერება და რელიგია ერთმანეთს ურიგდება. ვგრძნობ, რომ უკვე ვიმყოფებით საუკუნეში, რომელიც მეცნიერებისა და რელიგიის მიერ მოწოდებულ ცნობებს გულში ჩაიკრავს.“

„ნასას კოსმოსური კვლევის ცენტრის“ დირექტორი, პროფესორი – არმეს ტომი

„მწამს, რომ ისეთ ძალას შევხვდი, რომელიც ნათელს მოჰყვანს ყოველ მეცნიერულ აღმოჩენას. მჯერა, რომ ეს ცნობები 1400 წლის წინ ღმერთის მიერაა გარდმოვლენილი. ეს სიტყვები, მეცნიერებებისა და ტექნოლოგიის თითქმის სრულიად არ არსებობის პირობებში, შეუძლებელია ეთქვას ისეთ პიროვნებას, რომელმაც წერა-კითხვაც კი არ იცოდა.“

პროფესორი კონერი

„მე არ ვიცი წმინდა მუჰამედ შუამავლის (სალელელაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) დროინდელი არაბების ცხოვრების პირობები, მაგრამ ვიცი მისი სადა ცხოვრების შესახებ. როცა ამ გარემოებასა და გონებით მიუწვდომელ ცნობებს ვაკვირდები, ვხვდები, რომ მცდარი იქნება იმის ალბათობის დაშვება და გაფიქრებაც კი, რომ ყურანი ამ ეპოქის კულტურის შედეგურია. ეს ზეციური წიგნია!“

საოცარია, საოცარი! ეს წიგნი წარსულსაც ხსნის, აწმყოსაცა და მომავალსაც! ... ეს ადამიანის ძალას არ აღემატება!“

დოქტორი ბელმარი

„სიმართლე გითხრათ, ამ ცნობების ყურანში ნახვამ ძალიან გამაკვირვა! ვფიქრობ, რომ ეს ვერასოდეს იქნება ადამიანის სიტყვები! ეს ცნობები, უეჭველად, ღმერთის მიერ უნდა იყოს გარდმოვლენილი!“

ამერიკელი საზღვაო მცოდნე, პროფესორი ჰეიმი

„სარწმუნოებას შეუძლია წინამორბედობა გაუწიოს და უფრო დააწინაუროს მეცნიერება! მას ძალუძს მეცნიერული გადატრიალება მოახდინოს.“

ამერიკელი პროფესორი ჯონ სინტონი

„ეს დაუვიწყარია, რომ მთლიან ყურანში მოლაპარაკე მხოლოდ ღმერთია, მოციქული კი, ღმერთისგან მოვლენილი კანონების, მხოლოდ მიმღები და გამავრცელებელი.“

ჯ. ჰურათი / ფრანგი პროფესორი აღმოსავლეთმცოდნე/

„ისლამი ერთადერთი სწორი სარწმუნოებაა, ბნელი უფსკრულის პირას მდგომი კაცობრიობის ხსნის ერთადერთი სწორი გზა. კაცობრიობის სიბნელეში ჩამთრევი ცრუ სარწმუნოებები გაბათილებული, არეული და მოშლილი იდეოლოგიებით იმართება.“

როგერ გარაუდი / ფრანგი მოაზროვნე/

უბრძნესი მუჰამედი (სალელელაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) ბოლო შუამავალია ღმერთის წიგნის დედამიწაზე სწორად გავრცელებისათვის მოვლენილი. ისლამი მოვლენილი სარწმუნოებებიდან ნამდვილად ყველაზე საბოლოოა.

პ. ჰოლმა / ფინეთის ელჩი ვატიკანში/ სატელიტური აკადემიის წევრი

ნ. ჩოგაძე